

DE SKOR

VOGELWERK GROEP TEXEL

Jaargang 29, nummer 5, 2010

De Skor is een uitgave van Vogelwerkgroep Texel en verschijnt 5x per jaar

Voorzitter

Bernard Spaans, Oesterstraat 27, 1794 AR Oosterend, 0222-318688

Algemeen secretaris

Vincent Stork, Stengweg 14, 1795 LG, De Cocksdorp, 0222-315140

Penningmeester

Rina Rood, De Dageraad 61, 1797 SK Den Hoorn, 0222-319429

Natuurhistorisch secretaris

Adriaan Dijkse, Rommelpot 7, 1797 RN Den Hoorn, 0222-319231

Excursies en lezingen

Klaas de Jong, Klimpstraat 39, 1795 AN De Cocksdorp, 0222-365862, 06-21809865
nhdejong@gmail.com

Vogelbeschermingszaken

Jos van den Berg, Kikkertstraat 41, 1795 AB De Cocksdorp, 06-22494483

Algemeen bestuurslid

Marcel Wijnalda, Buytengors 61, 1791 WN Den Burg, 0222-321200

Waarnemingen

Arend Wassink, Postweg 64, 1795 JR De Cocksdorp, 0222-311699
arendwassink@texel.com

Redactie

Lieuwe Dijkse (lieuwe.dijkse@elzenhout.nl), Klaas de Jong (nhdejong@gmail.com),
Andri Binsbergen (a.binsbergen@texel.com), Harm Jan Kiewiet (kiewiet1@planet.nl)

Ons adres is: Vogelwerkgroep Texel
Stengweg 14
1795 LG De Cocksdorp
stork.eelman@12move.nl

Onze website is: www.vogelwerkgroeptexel.nl

Contributie en lidmaatschap

ING-rekening 8417822 t.n.v. Vogelwerkgroep Texel te Den Hoorn
Lidmaatschap €13,50 per jaar, gezinslidmaatschap €15,- per jaar
Aanmelden bij Vincent Stork, stork.eelman@12move.nl, 0222-315140

Foto voorkant: René Pop (Baardgrasmus)

Tekening achterkant: Frits Jan Maas

Deze Skor is mede tot stand gekomen door LenR kantoorvakhandel.

Van de redactie

De winter lijkt dan toch aanstaande te zijn. Niet alleen volgens de kalender, maar ook gezien de vele wintergasten die af komen zakken uit het noorden. Na de vele lijsterachtigen, zijn er nu ook de Rotganzen en de Pestvogels. What's in a name? De niet-vogelende Texelaars moeten af en toe niets hebben van de wel-vogelende Texelaars en toeristen. En wat wil je ook met vogels met zulke namen?

Met name de vele Pestvogels lokten menig fotograaf naar de omgeving van de Bernardlaan in Den

Burg. Ikzelf was er getuige van dat twee Belgen midden op deze toch wel drukke weg alleen nog maar oog hadden voor een paar Pestvogels die zich tegoed deden aan ligusterbessen. Texelse automobilisten sloegen met verbijstering het tafereel gade. Maar ja, mooie vogels zijn het wel en met de hoge vlucht die het digitale

Pestvogel

(foto: René Pop)

fotograferen genomen heeft, proberen heel veel vogelliefhebbers mooie platen te schieten. En waarom zou je ze dat kwalijk nemen?

Dit is al weer de vijfde en dus de laatste Skor van dit jaar. En ook nu hadden we geen moeite om hem vol te krijgen, maar dat neemt niet weg dat we ook graag kopij en foto's ontvangen van mensen die niet tot de harde kern van schrijvers en fotografen behoren. De e-mailadressen van de redactie staan aan de binnenkant van de omslag. Schroom niet!

Tenslotte nog een woord van dank voor de bezorgers van de Skor op Texel. Van de bijna 350 Skors die er per keer verspreid worden in Nederland en daarbuiten, worden zo'n 230 exemplaren op Texel bezorgd. Niet door TNT, maar gewoon door leden van onze Vogelwerkgroep. Beloning? Blijde andere leden! Af en toe stopt er wel eens een bezorger mee, maar het duurt nooit lang of de opvolger is al weer gevonden. Dus daarom: SKOR-BEZORGERS: BEDANKT! en ook LEZERS: BEDANKT!

Harm Jan Kiewiet

Van het bestuur

In de vorige Skor vermeldden we al dat we op zoek waren naar een nieuwe coördinator ganzen- en zwanentelingen op Texel. We zijn erg blij dat we nu kunnen meedelen dat we die gevonden hebben: Martin de Jong bleek bereid deze klus weer(!) op zich te nemen. Hierbij dankt het bestuur van de Vogelwerkgroep Laurens van Kooten heel hartelijk voor de uitstekende uitvoering van deze taak gedurende de afgelopen jaren!

We hebben deze herfst kennis gemaakt met de nieuwe commandant van de Joost Dourleinkazerne, de heer Michiel Posthumus. In en ten zuiden van de Mokbaai is Defensie eigenaar en deels 'gebruiker' van de natuurgebieden. Het leek ons daarom een goede zaak elkaar wat beter te leren kennen en hopen daarmee op meer begrip voor elkaars standpunten, wensen en verwachtingen.

Staatsbosbeheer lijkt nu vast van plan het Rotganzenreservaat Zeeburg aan de agrarische sector te verkopen. Wij blijven ons zorgen maken over de vraag of de Rotganzen-opvang hierbij wel voldoende gewaarborgd is. Daarom zijn we rond deze materie ook in overleg gegaan met Vogelbescherming Nederland.

Ondanks dat ons van verscheidene kanten toegezegd werd dat we van nu af aan nauw betrokken zullen gaan worden bij de besluitvorming rond de aanpak van het 'Grauwe Ganzen-probleem', werden we voor een aantal bijeenkomsten over dit onderwerp niet uitgenodigd. Gelukkig kregen we nu wel een uitnodiging voor een meeting begin december. We zullen daar als bestuur zeker vertegenwoordigd zijn en blijven de ontwikkelingen nauwlettend volgen.

Natuurmonumenten is inmiddels begonnen met de grondige herinrichting van het gebied langs de waddendijk bij Utopia. Grote hoeveelheden vrijkomende grond worden verplaatst naar de golfbaan bij De Cocksdorp. Het moet een groot Wagejot/Ottersaat-achtig gebied worden met vele (schelpen)eilandjes. Het ziet er nu al veelbelovend uit. Er zullen ongetwijfeld veel Sterns, Kluten en een aantal Bontbekplevieren gaan broeden. We zijn echter heel benieuwd of met zo'n nieuwe locatie de aantallen broedparen van deze soorten op Texel zullen toenemen of dat we vooral een verschuiving zullen zien ten koste van de broedvogels van bijvoorbeeld het Wagejot en het Ottersaat. Het lijkt in ieder geval wel aannemelijk dat dit nieuwe gebied belangrijk zal gaan worden als hoogwatervluchtplaats voor steltlopers bij hoge waterstanden (springvloeden en verhogingen door windstuwing).

Op vrijdag 19 november hadden we onze jaarlijkse 'Bonte Avond' in StayOkay. Het was een gezellig samenzijn met een grote variatie aan voordrachten. Zo'n avond geeft ook de mogelijkheid om weer eens met elkaar bij te praten en ook dat vinden we een belangrijk aspect van zo'n meeting. Van ons zouden er best (nog) meer VWGers naar zo'n avond mogen komen.

Inmiddels zitten we in de winter, de wat rustigere vogeltijd. Toch blijft er op ons eiland altijd heel veel te beleven. We hopen dat met een aantal van jullie weer te ervaren op bijvoorbeeld onze traditionele eindejaarsexcursie in Slufter. En wilt u wel eens duizenden Kleine Rietganzen of tienduizenden Brandganzen zien? Dat kan op 18 december tijdens de ganzenexcursie naar Friesland!

Namens het bestuur van Vogelwerkgroep Texel,

Bernard Spaans

Kleine Rietgans

(foto: René Pop)

Agenda

Zaterdag 11 december: integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zaterdag 11 december: Noordhollandse Natuurdag van 10 tot 16 uur in Amsterdam (Aristozalen, Sloterdijk). Info elders in dit blad.

Zaterdag 18 december: jaarlijkse ganzenexcursie naar Fryslân onder leiding van Bernard Spaans. Vertrek met de boot van 8 uur. Opgeven bij Bernard: 318688 (in verband met het aantal auto's dat we nodig hebben).

Zondag 26 december: de 'vogel-aflevering' van de Natuurwijzer op Radio Texel met Andri Binsbergen en Klaas de Jong. Om 12.30u 'Nieuws uit de Natuur' door Sytske Dijkse. Te beluisteren op 106.1 fm of www.radiotexel.nl

Maandag 27 december: traditionele Eindejaarsexcursie naar de Lange Dam onder leiding van Vincent Stork. Verzamelen om 10 uur op de parkeerplaats van Paal 28. Opgave bij Klaas de Jong in verband met de even traditionele erwtensoep naderhand.

Zaterdag 22 januari 2011: Integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Sneeuwgors, een van de vaste gasten op de Eindejaarswandeling van 27 december (foto: René Pop)

Zondag 23 januari 2011: ‘vogel’-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 26 december.

Zaterdag 22 en zondag 23 januari: Nationale Tuinvogeltelling, georganiseerd door Vogelbescherming en SOVON. Tel een half uur lang alle vogels in uw tuin en doe mee! Kijk op www.tuinvogeltelling.nl voor instructies en het verslag en de Top-10 van de tuinvogeltelling van 2010.

Zaterdag 5 februari 2011: excursie langs de waddenkust onder leiding van Vincent Stork. We beginnen om 9.00 uur bij de vogelkijkhut bij Dijkmanshuizen (bij Ottersaat).

Zaterdag 19 februari 2011: excursie over de zuidpunt onder leiding van Giel Witte. We beginnen om 9.30 uur bij het begin van het pad naar de Horsmeertjes.

Zondag 20 februari 2011: ganzen- en zwanentelling gecoördineerd door Martin de Jong. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zondag 20 februari 2011: ‘vogel’-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 26 december.

Meer informatie over de activiteiten:

Klaas de Jong: nhdejong@gmail.com (bij voorkeur) of 06-21809865

Dertig jaren wadvogel- en ganzentellingen op Texel: de Kanoet

De Kanoet is een middelgrote, forsgebouwde steltloper met een vrij korte, rechte snavel, korte poten en in de winter een grijs verenkleed. De Kanoet is daarbij duidelijk een slag groter dan de Bonte Strandloper. Op het wad is de soort bovendien herkenbaar aan de karakteristieke manier van voedsel zoeken: steeds met de kop omlaag en voortdurend pikkende bewegingen in de bovenste laag van de wadbodem makend. In het broedkleed heeft de Kanoet een steenrood tot roestbruin verenkleed, waarbij de rugveren een rossig en meer donker getint schubbenpatroon laten zien. De soort broedt op de meest arctisch gelegen toendra's van Azië, Canada en Groenland. Tegenwoordig worden 5 à 6 ondersoorten onderscheiden, waarvan er 2 in West-Europa voorkomen. De ondersoort *canutus* broedt op het Taimyr-schiereiland in centraal-Siberië en verder oostelijk. De ondersoort *islandica* broedt op Groenland en in noordoost-Canada (Davidson & Piersma in Delany *et al.* 2009). Beide ondersoorten maken tijdens de doortrek in augustus, september en mei gebruik van de Waddenzee. De ondersoort *canutus* trekt door naar het zuiden en overwintert langs de kusten van West-Afrika, waarbij sommige vogels doorvliegen naar zuidelijk Afrika. De ondersoort *islandica* overwintert in West-Europa.

Overtijende Kanoeten in het Wagejot

(foto: René Pop)

Voorkomen

De Kanoet is doortrekker en overwinteraar en maakt daarbij vrijwel uitsluitend gebruik van kustgebieden en riviermondingen. In ons land betekent dit dat de soort vrijwel uitsluitend aanwezig is in de Waddenzee en de zoute delen van het Deltagebied. Hierbij wordt zowel zand- als slikwad gebruikt, maar gemengd wad heeft de voorkeur. Buiten deze voorkeursgebieden worden maar weinig Kanoeten aangetroffen, in het binnenland is de soort vrijwel afwezig (SOVON 1987). Kanoeten overtijnen in de meeste gevallen in grote groepen en op heel specifieke locaties. Vaak zijn dat onbewoonde, geïsoleerd-liggende hoge zandplaten. Op sommige plaatsen (zoals Richel, de Hengst, de Vliehors, Balgzand, Griend, de zuidwestpunt van Ameland en Rottumerplaat) kunnen Kanoeten zich in erg grote groepen concentreren. Soms zijn hier wel enkele tienduizenden vogels bij elkaar (Bijlsma *et al.* 2001). Zo werden op 13 september 2008 30.000 Kanoeten geteld op de Hengst.

In feite is er in het westelijke deel van de Waddenzee sprake van één grote groep Kanoeten die gezamenlijk dat deel van de Nederlandse Waddenzee gebruikt als gemeenschappelijk foerageer- en rustgebied. Deze populatie wisselt wel uit met Kanoeten uit de oostelijke Waddenzee, maar met mate. De kans om een westelijke Kanoet in de westelijke Waddenzee aan te treffen is veel groter dan deze terug te vinden in het oosten. Hetzelfde geldt voor Kanoeten uit de oostelijke Waddenzee. In de loop van de winter schuift een deel van de oostelijke vogels wel door naar het westen (Spaans *et al.* 2009).

Voedsel

Kanoeten staan bekend als echte schelpdiereters, waarbij ze vooral kleine schelpdieren eten. Het Nonnetje is de meest geprefereerde prooi. Daarnaast worden ook Kokkels, Mosselen en andere kleine schelpdieren gegeten, maar ook kreeftachtigen zoals de Slijkgarnaal en kleine krabben. Vooral in de winter staan Wadslakjes op het menu (Zwarts & Blomert 1992, Dekinga & Piersma 1993, Piersma *et al.* 1994). Wormen ontbreken min of meer op het menu van deze soort. Ze slikken de prooi in zijn geheel door en kraken de schelpen in hun gespierde maag. Doordat ze de prooi in zijn geheel doorslikken zit er een maximum aan de schelpgrootte die ze naar binnen kunnen werken. Ze kunnen Kokkels tot 17 mm, Nonnetjes tot 18 mm en Mosselen tot 20 mm aan (Zwarts & Blomert 1992, Zwarts *et al.* 1992, Van Gils *et al.* 2005a). Nonnetjes zijn vooral in trek omdat ze dunne schelpen hebben. Door Nonnetjes te eten nemen de vogels per gram vlees dus minder (onverteerbaar) schelpmateriaal op dan wanneer ze Kokkels eten. Daardoor kunnen ze efficiënter foerageren.

Kanoeten vinden hun prooien door middel van een bijzonder detectiesysteem, waardoor ze met hun gevoelige snavelpunt harde objecten in zachte substraten kunnen opsporen (zie Van de Kam *et al.* 1999 voor meer details). Doordat ze de prooi met schelp en al inslikken kan hun maag snel vol raken. Door deze 'digestive bottleneck' moeten Kanoeten noodgedwongen pauzes inlassen om het voedsel te verteren (Van Gils *et al.* 2005ab).

Kanoetstrandloper

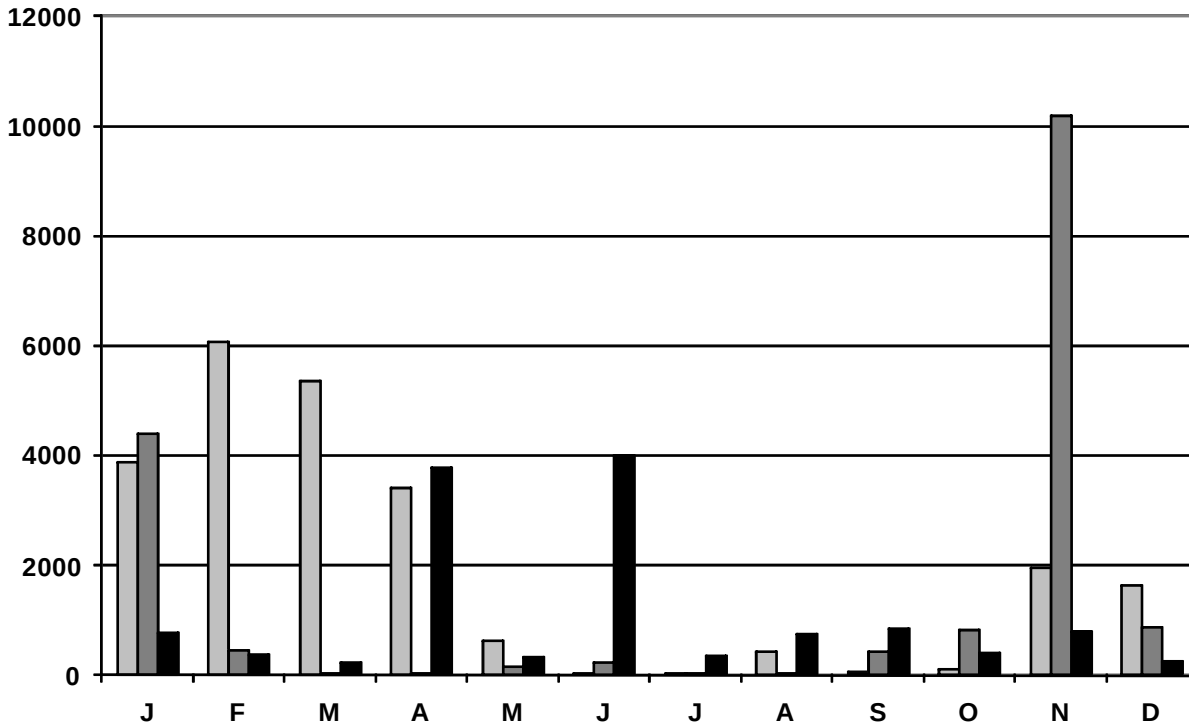
(foto: René Pop)

Populatiegrootte

De populatie van de ondersoort *islandica* broedt in noordoost-Canada en noord-Groenland benoorden de 75e breedtegraad. Het broedgebied van de ondersoort *canutus* strekt zich uit van noord-Taimyr in centraal Siberië tot in de Yakutsk-regio (Delany *et al.* 2009). De grootte van de *canutus*-populatie werd in het begin van de jaren '80 geschat op 550.000 en in het midden van de jaren '90 op 340.000 exemplaren. Meer recente tellingen, waarbij de belangrijkste overwinteringsgebieden in West-Afrika (Banc d'Arguin en Guinée Bissau) tegelijk zijn geteld, komen uit op 400.000 exemplaren in 2001 (Delany *et al.* 2009). De grootte van de *islandica*-populatie bedroeg in het begin van de jaren '70 609.000 vogels, in het midden van de jaren '90 wordt de populatie geschat op 450.000 exemplaren. Deze schatting geldt nog steeds, hoewel er aanwijzingen zijn dat de grootte van de populatie tussen 2000 en 2005 is gedaald naar minder dan 400.000 vogels (Delany *et al.* 2009).

Fenologie

De aanwezigheid van de Kanoet op Texel is weergegeven in figuur 1. Uit deze figuur blijkt dat de Kanoet gedurende vrijwel het hele jaar op Texel kan worden

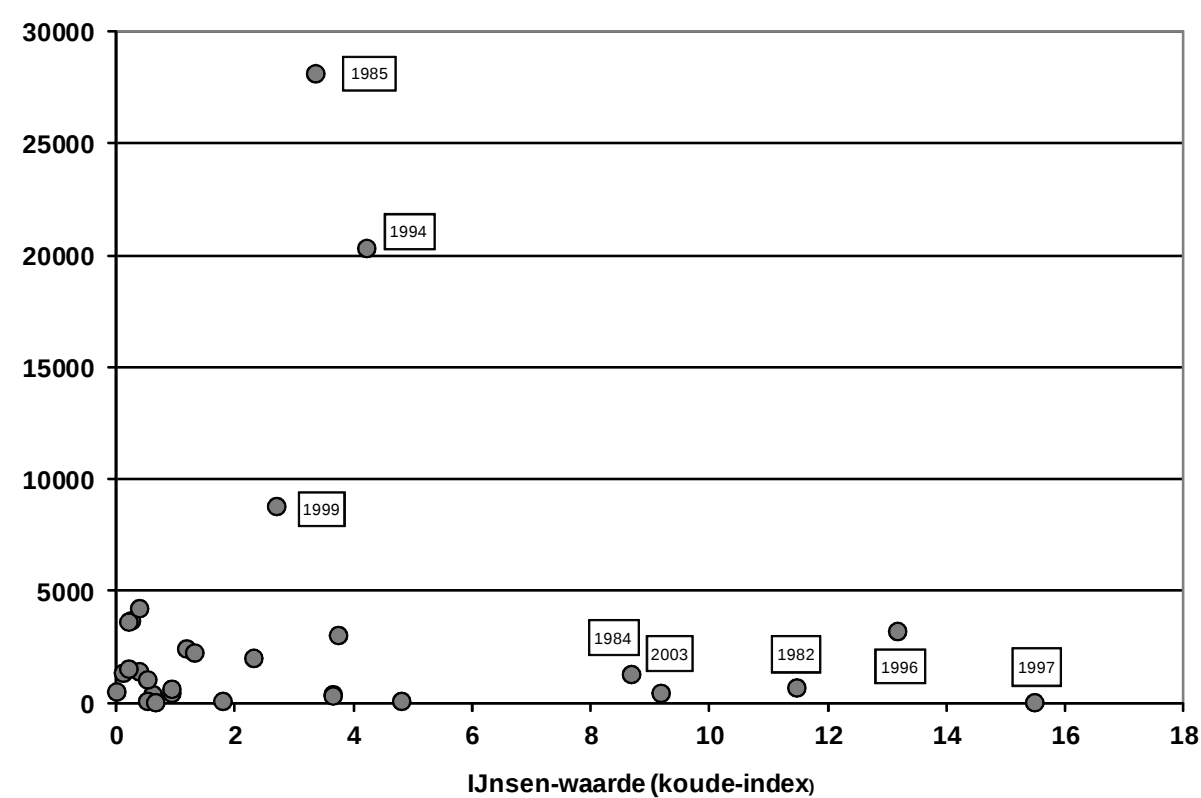

Figuur 1. De gemiddelde aantallen Kanoeten op Texel per maand, uitgesplitst naar 3 perioden. Met de lichtgrijze balken zijn de gemiddelde waarden voor de jaren 1980-1989 weergegeven, met de donkergrijze balken de gemiddelden voor 1990-1999 en met de zwarte balken de gemiddelden voor 2000-2009.

waargenomen, maar dat de aantallen sterk verschillen in de loop van het jaar. Bovendien blijkt uit de figuur dat de aantallen in de wintermaanden sterk zijn afgenomen. Werden er in de jaren '80 in de wintermaanden gemiddeld 1000-6000 Kanoeten op Texel geteld (met grote uitschieters naar boven en beneden in sommige jaren), in de jaren '90 zien we dergelijke aantallen alleen nog maar in januari en in april. Na 2000 zijn de aantallen in de meeste maanden gedaald. Uitzonderingen op deze regel zijn echter vaak gebaseerd op één enkele telling, zoals de plotselinge aanwezigheid van bijna 35.000 Kanoeten in november 1998. Een dergelijk aantal trekt het gemiddelde voor deze maand in dat decennium uiteraard flink omhoog. Opvallend in figuur 1 is verder dat tussen 2000 en 2009 4000 Kanoeten aanwezig waren in juni. Dit getal is gebaseerd op slechts één enkele telling in 2009, maar een dergelijk aantal is geen uitzondering. Uit incidentele waarnemingen, buiten de wadvogeltellingen om, blijkt dat in de afgelopen jaren in juni en juli regelmatig honderden en soms enkele duizenden Kanoeten aanwezig zijn op verschillende locaties langs de Texelse oostkust (Stork 2010). De aanwezigheid van dergelijke groepen vogels duidt op overzomeren.

Het aantalsverloop per maand op Texel vertoont weinig overeenkomst met het patroon dat in de afgelopen jaren in de hele Waddenzee is vastgesteld (Van Roomen *et al.* 2005). Het aantalsverloop voor de hele Waddenzee laat een piek van gemiddeld 90.000 exemplaren zien in augustus. In deze maand zijn beide ondersoorten aanwezig. De gemiddelde aantallen in de maanden daarna zijn vrij stabiel (ongeveer 70.000), vanaf

februari nemen de aantallen geleidelijk af (tot 40.000 in april). In mei en juni zijn enkele duizenden exemplaren aanwezig. *Islandica*-Kanoeten verlaten ons land in april, in mei komt de *canutus* populatie voorbij die in Afrika heeft overwinterd. Het grootste deel van deze vogels trekt echter door naar de Waddenzee in Sleeswijk-Holstein en Denemarken om daar op te vetten voor de laatste etappe naar de broedgebieden (Delany *et al.* 2009). Het feit dat het seizoenspatroon op Texel niet is terug te vinden in de getelde aantallen heeft zeker te maken met het soms voorkomen van grote groepen die het gemiddelde sterk beïnvloeden, maar ook met het feit dat Texel geen vaste hoogwatervluchtplaats voor grote aantallen Kanoeten heeft. Vroeger overtijden soms zeer grote aantallen op de Schorren (77.000 in augustus 1963 en 78.000 in augustus 1966, Dijkse & Dijkse 1977), maar omdat er in deze jaren maar af en toe is geteld is onduidelijk of dit incidentele uitschieters waren. In de jaren '70 zijn nooit meer dergelijke concentraties waargenomen. Wel bleken (ook toen al) de aantallen

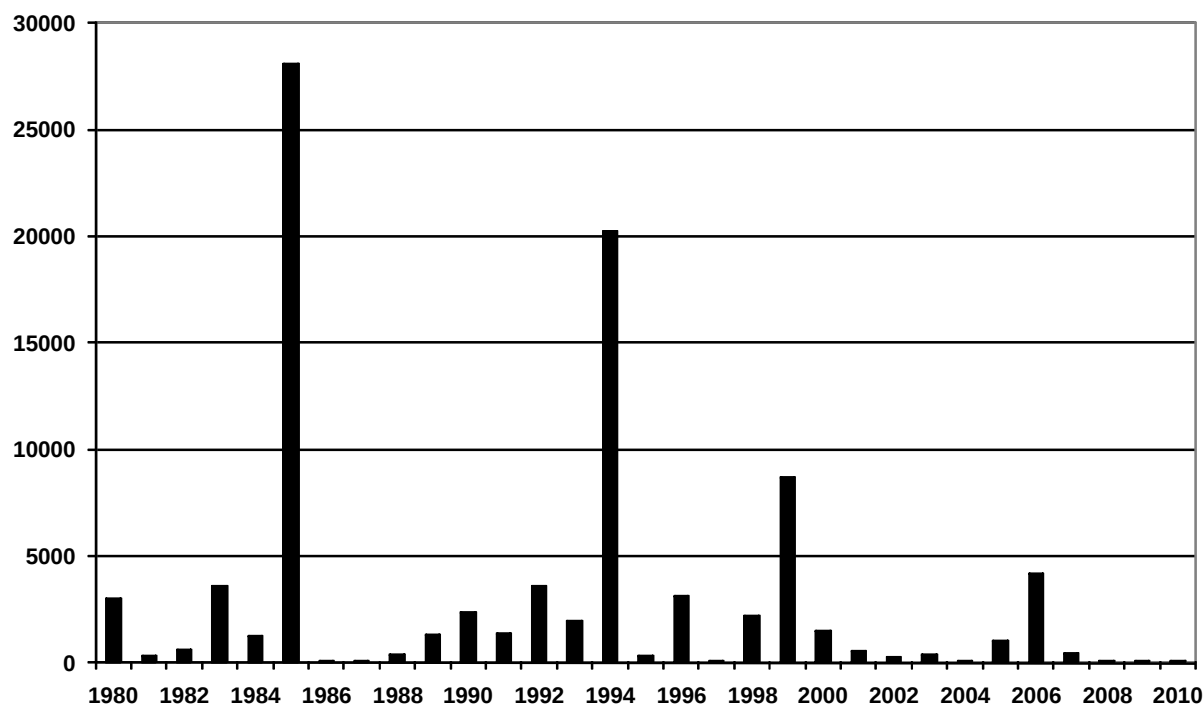
Figuur 2. De aantallen Kanoeten op Texel in januari in relatie tot de winterkoude in de maanden november-februari in de betreffende winters, uitgaande van KNMI-temperatuurgegevens van De Kooy (Den Helder). De kou is uitgedrukt d.m.v. de Ynsen-index waarin minimum en maximum temperaturen onder nul en minimumtemperaturen onder -10 zijn verwerkt.

binnen korte tijd heel sterk te kunnen veranderen. Ook werd geconstateerd dat Kanoeten die dicht onder de kust van Texel foerageerden bij opkomend water richting Vlieland vlogen (Dijkse & Dijkse 1977). Dit verschijnsel doet zich ook tegenwoordig nog voor.

Kanoeten zijn vrij gevoelig voor vorst. Zijn de aantallen op Texel in januari in zachte winters al aan de lage kant, in echt koude winters verlaten vrijwel alle Kanoeten het eiland (figuur 2), hoewel ze het soms even lijken aan te kijken. Eén en ander blijkt ook uit waarnemingen van wegtrek langs de kust onder invloed van vorstinvall. Tijdens invallende vorst omstreeks de jaarwisseling van 1978/'79 viel er nauwelijks vorsttrek te constateren, maar tijdens een tweede koude-inval half februari 1979 trokken tot maximaal 825 Kanoeten in één uur langs de Hondsbossche zeewering (SOVON 1987).

Verspreiding van de soort op Texel

Grotere aantallen Kanoeten kunnen maar op 4 plaatsen op Texel worden waargenomen: verreweg de meeste zijn aanwezig op de Schorren (81% van het totaal aanwezige aantal Kanoeten dat tussen 1980 en 2009 aanwezig was werd daar geteld). Veel kleinere aantallen zijn aanwezig op het wad bij De Cocksdorp, op de Hors en in de Mokbaai. De Hors heeft in de afgelopen jaren een steeds belangrijkere functie gekregen als hoogwatervluchtplaats. Waarschijnlijk gaat het hierbij om vogels die voedsel zoeken op het Balgzand. Op 21 januari 2006 werden in totaal 4180 exemplaren op Texel geteld, de meeste (3650) waren toen aanwezig op de Hors.

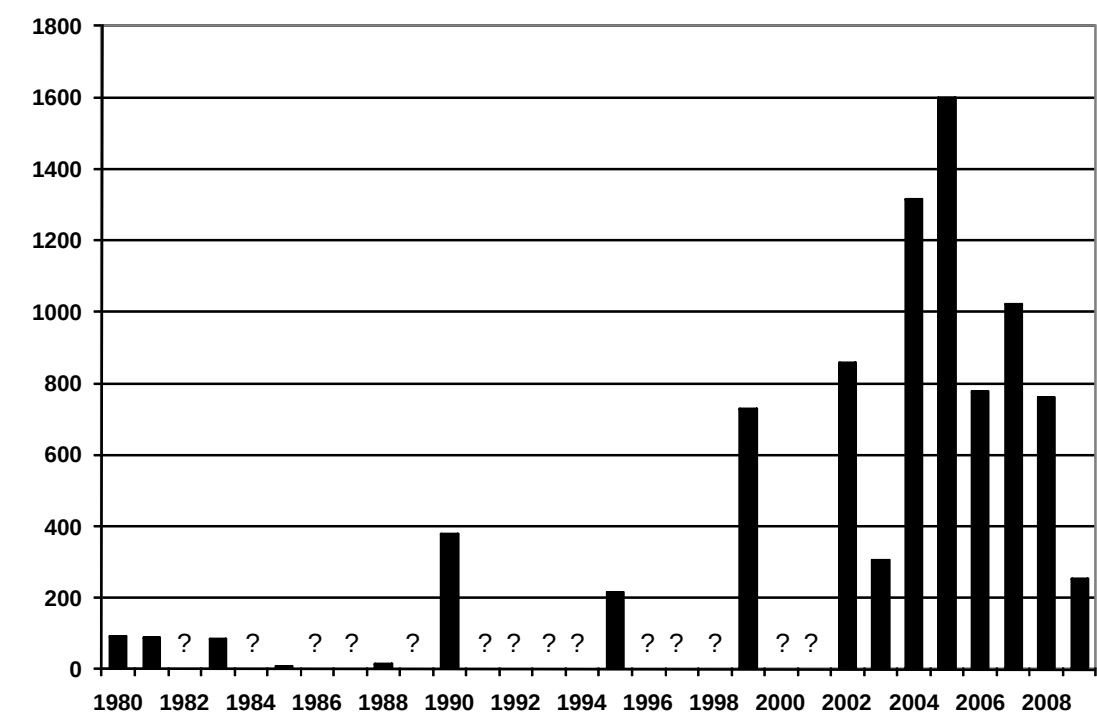

Figuur 3. Aantallen Kanoeten op Texel in januari op basis van de tussen 1980 en 2010 uitgevoerde wad- en watervogeltellingen. In januari is in alle jaren geteld.

Trends

Uit figuur 1 blijkt dat de aantallen op Texel vooral in de maanden januari-maart sterk zijn afgenomen. In de overige maanden is het beeld wisselend en wordt het vooral bepaald door toevallige uitschieters. Uit figuur 3 blijkt dat er tussen 1980 en 2000 in januari meestal enkele duizenden Kanoeten op Texel aanwezig waren, met een enkele

uitschieter van 20.000 en meer. Vanaf 2001 komen de aantallen bijna nooit meer boven de 1000 exemplaren, met uitzondering van een eenmalige uitschieter naar de al genoemde 4180 in januari 2006. November (niet afgebeeld) vertoont een beeld van doorgaans lage aantallen met een enkele uitschieter, maar in deze maand ontbreken er veel tellingen uit de jaren '80 en '90. De aantallen in september vormen een uitzondering en laten een geleidelijke toename zien (figuur 4), maar ook van deze maand ontbreken uit veel jaren telgegevens. De aantallen in september zijn bovendien veel lager dan in januari.

Figuur 4. Aantallen Kanoeten op Texel in september, op basis van de tussen 1980 en 2009 uitgevoerde wad- en watervogeltellingen

Het aantalsverloop van de Kanoet in de Nederlandse Waddenzee vertoont een stijgende lijn in de jaren 1975-1995, gevolgd door een dalende lijn in de jaren erna (Van Roomen *et al.* 2005). Een nauwkeuriger analyse van de aantalsontwikkeling laat een neergaande lijn zien in de westelijke Waddenzee en een opgaande lijn in de oostelijke Waddenzee (Ens *et al.* 2009). Deze aantalsontwikkeling wordt in verband gebracht met de verzanding van de westelijke Waddenzee (zie o.a. Piersma *et al.* 2001) en de sterke teruggang van het Nonnetje, de favoriete prooidiersoort. De biomassa (=hoeveelheid vlees) van dit schelpdier in de bodem van de westelijke Waddenzee is sinds het midden van de jaren '80 met 90% gedaald (Beukema *et al.* 2010). Naast verzanding wordt het warmer worden van het kustwater in het vroege voorjaar gezien als een belangrijke oorzaak voor de slechte recruitment (de opgroei en het zich vestigen en verder ontwikkelen van larven) van het Nonnetje (Beukema *et al.* 2009).

In de internationale Waddenzee zien we de aantallen Kanoeten in alle delen van de Waddenzee afnemen, met uitzondering van het Deense deel (waar vrij lage aantallen

voorkomen). Gemiddeld over de hele internationale Waddenzee zijn de aantallen Kanoeten tussen 1987/'88 en 2003/'04 met meer dan 30% gedaald (Blew *et al.* 2007).

Cor Smit

Literatuur

- Beukema, J.J., Dekker, R. & Jansen, J.M. (2009) Some like it cold: populations of the tellinid bivalve *Macoma balthica* (L.) suffer in various ways from a warming climate. *Marine Ecology Progress Series* **384**, 135-145.
- Beukema, J.J., Dekker, R. & Philippart, C.J.M. (2010) Long-term variability in bivalve recruitment, mortality, and growth and their contribution to fluctuations in food stocks of shellfish-eating birds *Marine Ecology Progress Series* **414**, 117-130.
- Blew, J., Günther, K., Laursen, K., Van Roomen, M., Südbek, P., Eskildsen, K. & Potel, P. (2007) Trends of waterbird populations in the International Wadden Sea 1987-2004 - an update. In: *Seriously declining trends in migratory waterbirds. Causes - concerns - consequences. Proceedings of the International Workshop on 31 August 2006 in Wilhelmshaven, Germany. Wadden Sea Ecosystem No. 23, Common Wadden Sea Secretariat, Wilhelmshaven*, 9-31.
- Bijlsma, R.G., Hustings, F., & Camphuysen, C.J. (2001) Avifauna van Nederland, deel 2. Algemene en schaarse vogels van Nederland. *GMB Uitgeverij/KNNV-uitgeverij, Haarlem/Utrecht*, 496 p.
- Dekinga, A. & Piersma, T. (1993) Reconstructing diet composition on the basis of faeces in a mollusc-eating wader, the Knot *Calidris canutus*. *Bird Study* **40**, 144-156.
- Delany, S., Scott, D., Dodman, T., & D. Stroud (eds.) (2009) An atlas of wader populations in Africa and Western Eurasia. *Wetlands International, Wageningen*, 521 p.
- Dijkzen, A.J. & Dijkzen, L.J. (1977) Texel vogeleiland. *Thieme, Zutphen*, 246 p.
- Ens, B.J., Van Winden, E.A.J., Van Turnhout, C.A.M., Van Roomen, M.W.J., Smit, C.J. & Jansen, J.M. (2009) Aantalsontwikkeling van wadvogels in de Nederlandse Waddenzee in de periode 1990-2007. Verschillen tussen Oost en West. *Limosa* **82**, 100-112.
- Piersma, T., Verkuil, Y. & Tulp, I. (1994) Resources for long-distance migration of Knots *Calidris canutus islandica* and *C.c. canutus*: how broad is the temporal exploitation window of benthic prey in the western and eastern Wadden Sea? *Oikos* **71**, 393-407.
- Piersma, T., Koolhaas, A., Dekinga, A., Beukema, J.J., Dekker, R. & Essink, K. (2001) Long-term indirect effects of mechanical cockle-dredging on intertidal bivalve stocks in the Wadden Sea. *Journal of Applied Ecology* **38**, 976-990.
- SOVON (1987). Atlas van de Nederlandse vogels. SOVON, Arnhem, 595 p.
- Spaans, B., Brugge, M., Dekinga, A., Horn, H., Van Kooten, L. & Piersma, T. (2009) Oost, west, thuis best. Op welke schaal benutten individuele Kanoeten het Nederlandse Waddengebied? *Limosa* **82**, 113-121.
- Stork V.E. (red.) (2010) Ornithologisch jaarverslag Texel 2009. *Vogelwerkgroep Texel, De Cocksdorp*, 65 p.
- Van de Kam, J., Ens, B., Piersma, T. & Zwarts, L. (1999) Ecologische Atlas van de Nederlandse wadvogels. *Schuyt & Co, Haarlem*, 368 p.
- Van Gils, J.A., De Rooij, S.R., Van Belle, J., Van der Meer, J., Dekinga, A., Piersma, T. & Drent, R. (2005a) Digestive bottleneck affects foraging decisions in red knots *Calidris canutus*. I. Prey choice. *Journal of Animal Ecology* **74**, 105-119.
- Van Gils, J.A., Dekinga, A., Spaans, B., Vahl, W.K. & Piersma, T. (2005b) Digestive bottleneck affects foraging decisions in red knots *Calidris canutus*. II. Patch choice and length of working day. *Journal of Animal Ecology* **74**, 120-130.

- Van Roomen, M., Van Turnhout, C., Van Winden, E., Koks, B., Goedhart, P., Leopold, M. & Smit, C. (2005) Trends van benthivore watervogels in de Nederlandse Waddenzee 1975-2002: grote verschillen tussen schelpdiereneters en wormeneters. *Limosa* **78**, 21-38.
- Zwarts, L. & Blomert, A.M. (1992) Why Knot *Calidris canutus* take medium-sized *Macoma balthica* when six prey species are available. *Marine Ecology Progress Series* **83**, 113-128.
- Zwarts, L., Blomert, A.M. & Wanink, J.H. (1992) Annual and seasonal variation in the food supply harvestable by Knot *Calidris canutus* staging in the Wadden Sea in late summer. *Marine Ecology Progress Series* **83**, 129-139.
-

Verslag van een gemiste excursie

Te druk, te druk? Hoezo te druk? Ik had het te druk, zo vond ik, en dus ging Maya alleen op zaterdagochtend op excursie. De ochtend vervloog in teksten en zoeken op het internet. Pas aan het begin van de middag komt Maya terug. Rode wangen een vlucht frisse lucht en een vrolijk hoofd vol indrukken. Zij is wel meegeweest naar De Hors, met Giel Witte als excursieleider samen met Klaas de Jong en Vincent Stork.

“Het was zóóó leuk” vertelt Maya. Kennelijk was het leerzaam bovendien, want Maya haalt een miniatuur-opschrijfboekje te voorschijn, waarin ze de pareltjes van haar excursies verzamelt. In haastige krabbels staan de hoogtepunten beschreven: Baardmannetjes op de rietpluimen in de Mokbaai. “Weet je hoe je het geluid ervan kunt imiteren?” Nee, geen idee. “Giel liet zijn sleutelbos rammelen. Nou, dat is dus het geluid van de Baardmannetjes. Dat vergeet ik mijn leven niet meer!”

“Zo’n excursie is trouwens ook zo leuk,” vertelt Maya verder, “omdat je niet alleen vogels ziet, maar ook allerlei andere dingen. Er liep een spoor van kriebelpootjes tussen het Biestarwegras aan de rand van de Hors. Van een Hermelijn, op zoek naar insecten om op te knabbelen. We vonden er nog een hol van een paar vingers breed. Dat was ook van een Hermelijn. In de buurt zaten nog andere holletjes. Die waren veel kleiner en niet breder dan één duim. Van Noordse Woelmuizen!”

Hoe vaak zijn Maya en ik niet over dezelfde paden gelopen, in onze grote achtertuin, de zuidelijke natuur van Texel? “Je ziet zoveel meer met van die goede gidsen erbij”, vertelt Maya. “Groenlingen eten vaak van de zaden van het Biestarwegras. Maar ook de nieuwe schaapskudde van boer Kikkert lust dat gras. Ze zijn best avontuurlijk, want ze dwalen tegenwoordig helemaal af naar de Hors om er van de grassen te eten. Ach, eigenlijk is er teveel om te vertellen: de wolken Bonte Strandlopers, Kanoetjes en Zilverplevieren, hoe ze massaal draaien en zwenken in zwermen, prachtig, de lange linten vogels die bij extra hoog water van het Balgzand komen, omdat het daar dan onderloopt en we hebben zelfs Dwergmeeuwen gezien met hun typische sternachtige vlucht.”

V.l.n.r. Els, Giel, Maya en Karien op de Hors-excursie van 13 november

(foto: Vincent Stork)

“En wat is het leuk om met meer natuurliefhebbers op pad te gaan. We waren met zijn zevenen en iedereen weet wel wat. Zo knielden we bij bijzondere paddenstoelen en typische pioniersplanten van de zeereep. De organisatoren hadden voor koffie, thee en speculaas gezorgd. We zaten in de luwte van een duin even gezellig bij elkaar.”

De boodschap van blos en verhalen maakte me duidelijk: de volgende keer ga ik ook echt weer mee.

Niek Vermeulen

's Middags naar de Westerkolk

Eind augustus van dit jaar was de vogelkijkhut van Natuurmonumenten aan de Westerkolk in Waalenburg toe aan zijn derde logboek. De twee volle boeken heb ik meegenomen om thuis eens rustig door te snuffelen. Wat is er zoal gezien, hoe ervaren de bezoekers de plek waar de hut staat en wat voor mensen komen er? Dat doorsnuffelen bleek toch een veel omvangrijker klus dan ik gedacht had. Maar goed ook, want had ik dat tevoren geweten, dan was ik er niet eens aan begonnen, vrees ik, en was al dat kostelijke leesvoer aan mijn neus voorbijgegaan. Hier een kleine selectie.

Vogelkijkhut bij de Westerkolk

(foto: Eckard Boot)

Beheer

De kijkhut is in de herfst van 2003 gebouwd door Hans Zuidema volgens hetzelfde ontwerp als de hut van de Vogelwerkgroep bij Dijkmanshuizen. In augustus 2004 is het eerste logboek er neergelegd. De 'huttclub' van VWG Texel beheert de hut samen met Natuurmonumenten. Regelmatig brengt ook Floris Bijvoet een bezoek aan de hut om hem van zwerfvuil te ontdoen. Goed werk, want je staat versteld van de rommel die sommige mensen achterlaten. Zowel de hut van Dijkmanshuizen als die van de Westerkolk is helaas niet voldoende bestand tegen regen gepaard met harde wind. Dan slaat het water niet alleen door de openstaande luiken, maar ook door de gepotdekselde wanden heen en wordt de hut niet alleen van buiten maar ook van binnen nat. Te vaak ook laten bezoekers luiken open staan; het bordje 'luiken sluiten' op de binnenkant van

de deur helpt daar onvoldoende tegen. Gaan we ooit nog eens een nieuwe hut bouwen (Natuurmonumenten heeft concrete plannen, waarover in een volgend nummer meer), dan zal dat een meer weerbestendig type moeten zijn. Maar goed, nu maken de leden van de huttenclub regelmatig een inspectierondje langs beide hutten en de twee open kijkposten (bij de Robbenjager en de Tuintjes) van de VWG om te kijken of alles nog in orde is.

Bezoekuren

Nee, natuurlijk zijn er geen vaste bezoeken. De ligging van de hut is echter zodanig dat je 's morgens tegen de zon inkijkt. Daardoor is – althans bij zonnig weer, als het bewolkt is maakt het niet zoveel uit – de middag en het begin van de avond de beste tijd om vanuit de hut vogels te observeren. Hoewel er blijkens de logboeken regelmatig bezoekers komen, is het in de hut zelden vol. Wel komen er vrij veel mensen die het wandelpad door Waalenburg lopen, even in de hut kijken, iets in het logboek schrijven (zoals 'helaas geen kijker bij ons') en weer opstappen. Op 24 juni vorig jaar heeft 'Pancho Pepe' een geo-cache in de hut verstopt en sindsdien bezoeken regelmatig lieden die met behulp van hun GPS-apparaat caches zoeken de hut en maken een aantekening in het boek. Soms kijken deze geo-cachers ook vogels. Het was ook best handig dat een geo-cacher Gerrit Visch en mij onlangs even hielp om de deur na reparatie weer in de scharnieren te hangen. Meestal zijn het sportieve lui die op de fiets in hun eentje op pad zijn. Niemand heeft last van ze.

Wat wordt er zoal gezien?

Met behulp van de 'soortenlijst vogels van Texel' ben ik nagegaan wat er zoal gezien is vanuit en bij de vogelhut. Daarbij kwam ik op een totaal van ruim 100 soorten. Dubieuze waarnemingen heb ik buiten beschouwing gelaten, net als kennelijke onzin, zoals de Zeearend die op 10 juni 2008 ten tonele werd gevoerd met: 'Zeearend valt wc-eend aan, een heftig gevecht volgt. De eend werd ontzet door een eskadron scholeksters. Arend vertrok in noordelijke richting. Jaap Kerkuil en Emma Bosuil.' Niet dat een Zeearend onmogelijk is... Aan bijzondere vogels overigens geen gebrek. De vier Ross' Ganzen die in september 2009 op Texel zaten deden ook de Westerkolk aan. Verder trof ik soorten als Zwartkopmeeuw, IJsvogel, Slechtvalk, Ooievaar, Dwergmeeuw, Geelpootmeeuw, Zwarte Stern en Topper, naast vaak talrijk aanwezige vogels als Goudplevier, Scholekster, Grauwe Gans, Smient en Wilde Eend. Over de Smient gesproken, een Duitser had het over 'Unmengen von Pfeifenten'. Op 29 oktober 2007 zien een paar Walen een mogelijke 'Pipit à gorge rousse' (Roodkeelpieper). Haast altijd was er een aardige collectie soorten te zien. Hoewel, op 21 juni 2008 schreef iemand: 'keiharde wind, geen reet te zien.' Diezelfde dag schreef iemand anders daar tegenin: 'o.a. 26 Groenpootruiters (poetsend 21.30) noem, ik bepaald 'geen reet', afgezien van het gebruikelijke leuke spul zoals b.v. zo'n 70 Grutto's, meer dan 10 Kluten, het paartje Bruine kiekendief en ga zo maar door.' Dat schreef Gerard J. Mulder uit Uffelte die tot de regelmatige bezoekers van de hut behoort. Over dat paartje Bruine kiekendief gesproken, veel mensen zagen dat er

regelmatig jonge Kluten en andere jonge vogels door hen werden gepakt, wat niet altijd leuk werd gevonden. Een Duitser schreef ook: 'Bei allem Interesse für die Rohrweihe wäre uns ein Wiesenweihenpaar lieber gewesen.' Ja, jammer dat er geen Wiesenweihen (Gauwe Kiekendieven) meer zijn op Texel.

Een blik uit de vogelkijkhut bij Dijkmanshuizen

(foto: Eckard Boot)

Vreemde vogelaars

Zoals je kunt verwachten, zijn het vooral Nederlanders die de kijkhut bezoeken. Wat opvalt is echter dat er onder die Nederlanders weinig Texelaars zijn. Of schrijven zij niets in het logboek? Na de Nederlanders volgen natuurlijk de Duitsers. Maar ook Fransen, Zwitsers, Belgen, Zweden, Italianen (in toenemende mate!), Amerikanen, zelfs Zuidafrikanen en Venezolanen hebben de hut bezocht. In enkele gevallen heb ik niet kunnen ontdekken waar men vandaan kwam; een cyrillisch handschrift vind ik toch al moeilijk te ontcijferen, maar als er niets van een plaats- of landsnaam wordt genoemd houdt het natuurlijk op. Leuk is wel een uitgebreide lijst van waargenomen soorten in het Italiaans, met de wetenschappelijke namen erbij. Die Italiaanse namen klinken vaak heel grappig. Een Kievit heet 'Pavoncella' oftewel pauwtje!

Vet cool al die vogels

'Un bellissimo posto' schrijft een andere Italiaanse bezoeker. En de elfjarige Nick uit Schiedam schrijft: 'Supermooi hier dit vind je niet in Schiedam.' Veel kinderen zijn niet zo positief. Zo schrijft ene Fenna dat ze eerst niet zo veel zin had ('Dit hutje was niet het leukste wat ik eerst kon denken. Toch was het leuk. Mijn broertje vond het geweldig (hij is namelijk vogelfan)'). Jammer dat veel kinderen ook zo kliederen in het boek. Vele

pagina's gaan verloren aan tekeningen en rare kreten. Dan is de aantekening van een kennelijk linkshandige 'Donberbag 10 Aug.' weer wel leuk.

Net als 'Vet cool al die vogels.' Sommige mensen hoeven niet te weten hoe al die vogels heten om toch te genieten. Zo schrijft iemand: 'Wuivend riet, mooi. Een molentje. Remko ziet breedbladige orchissen tussen het riet. Sabine eet een Mars en drinkt wat. We horen een kluut. Een vriendelijke man met een zeis!! Fietzers in de verte. Gelukkig nu zon, net was er regen. Ik weet niet hoe al die vogels heten. Een haas in de rietkraag.' Geen rijm, maar het klinkt als een gedicht.

Schappen

Menigmaal worden aantekeningen gemaakt van heel andere zaken dan vogels. Iemand ziet 'een dood schaap, zijraam rechts richting De Waal' en 35 minuten later iemand anders: 'Schaap was niet dood, toeristen uit Duitsland hebben het schaap weer op de poten gezet.' Ik trof nog een paar verwentelde schappen in het boek aan.

Kritiek en suggesties

Een paar keer trof ik een opmerking aan over het ontbreken van een of meer posters met afbeeldingen van vogels die je in de Westerkolk kunt zien. In veel vogelkijkhutten elders in binnen- en buitenland zie je die wel. Het lijkt mij een mooie taak voor de vogelkijkhuttengroep daar eens voor te zorgen. Een andere nuttige suggestie betreft het plaatsen van je statief met telescoop, een probleem waar veel vogelaars mee worstelen (ik ook). Eigenlijk is een kijkhut zonder banken ideaal. Dan kun je je scoop onbelemmerd voor een kijkspleet zetten. Een van de bezoekers heeft een methode die in hutten mét bank goed werkt: zet twee korte poten van het statief op de bank en de derde languit op de grond tussen de bank en jou en voilà, kijken maar. Ik heb het zelf uitgetoetst en ontdekte dat je ook een poot tussen de bank en het kijkluik kunt zetten en twee korte poten op de bank. Iemand die kennelijk anoniem wil blijven schrijft: 'Matig hutje, erg tochtig > niets waargenomen > vlug weer weggegaan (moeilijk hè, genieten!!)'. Misschien met het verkeerde been uit bed gestapt, maar een beetje gelijk heeft hij wel. De hut is inderdaad tamelijk tochtig. Daarover heb ik het eerder in dit stukje al gehad. Zeker een punt van aandacht. Ook het feit dat soms veel vogels op de wieken gaan als je over het open pad naar de hut loopt, krijgt kritiek. Wij zullen eens kijken of daar een oplossing voor is. We hopen dat we spoedig een nieuwe hut kunnen (laten) bouwen waarin we alle genoemde verbeterpunten kunnen toepassen.

Andri Binsbergen

Laat broedgeval van de Dodaars, *Tachybaptus ruficollis*

Dodaars is op Texel geen zeldzame broedvogel, maar zeker ook niet talrijk. Hoewel de hinnikende baltsroep in het voorjaar opvallend is, wordt de soort in de loop van het broedseizoen stil en gedraagt hij zich in zijn territorium onopvallend. Het valt dus niet mee broedgevallen te ontdekken. Verreweg de meeste waarnemingen worden dan gedaan in het gebied van de Horsmeertjes en de plas van De Geul.

Dodaars

(foto: René Pop)

In 2009 werden zeker 21 paren verspreid over het eiland geteld, waarvan de helft in de zuidelijke duinmeren. In 2008 kwamen we niet verder dan 18. In de jaren 2007 tot en met 2009 werd in 6 kilometerhokken broeden met zekerheid geconstateerd en in 9 was sprake van een waarschijnlijk broedgeval (archief VWG).

Het valt op dat de soort graag broedt in nieuwgegraven plassen of vijvers waarin zich enige vegetatie heeft ontwikkeld. Bijvoorbeeld in het meertje in het Krimbos, in de vijver van de golfbaan, in de poelen van de Ploegelanden en zelfs in een vijver aan de rand van Den Burg, langs de Schilderweg.

Ploegelanden

De Ploegelanden is het gebied waar ik de soort jaarlijks vaststel. De laatste jaren broeden er zelfs 2 paartjes. Ieder jaar vang ik daar tijdens de inventarisatierondjes wel iets op van balts en territoriaal gedrag in de verschillende poelen. Dat is doorgaans in april en mei. Mei staat ook bekend als de hoofdbroedtijd van deze soort, maar tweede of zelfs derde broedsels komen met enige regelmaat voor in juni en juli (tot begin augustus). Na half juli inventariseer ik daar niet meer, dan immers is het wel over met de weidevogels en eenden, die er vooral zitten.

Buiten de broedtijd bezoek ik de Ploegelanden zo af en toe (circa eenmaal in de maand) om doortrekkers en overwinteraars te tellen. Het gebied heeft zich de laatste jaren namelijk ook ontwikkeld tot een overwinteringsplaats van vooral eenden. Geen grote aantallen, maar enige tientallen Krak- en Slobeenden en ook Wintertalingen en zelfs Smienten verblijven er toch graag. Voor ons is het een beetje een vreemd gezicht, de Smienten te zien drijven op een plas aan twee zijden direct omgeven door hoog opgaand geboomte. Wij associëren de soort meer met de wijde, open vlakten. Voor de soort zelf is het waarschijnlijk minder ongewoon; wij zagen wel vrouwtjes met jongen in de overgang van taiga naar toendra tussen bomen op riviertjes zwemmen.

Laat

Op 11 oktober vond ik op de meest westelijke plas, de 'Duinrust- of Fred Wassenborgplas', een adulte Dodaars, mooi in broedkleed, met drie halfwas jongen. Ze dobberden gezamenlijk open op het water, maar verdwenen uiteindelijk tussen de oevervegetatie die daar enige meters de plas ingroeit. Dat vond ik wel een heel laat broedgeval. Maar hoe oud waren die jongen? Op de 18^e keek ik er wat langer. Weer zag ik 1 adulte vogel, nu met 1 jong, op de plas. Een tweede jong zat op enkele meters afstand tussen de vegetatie, kwam daar later uit en voegde zich bij het stel. Nu was de adulte vogel ook aan het foerageren en het eerste jong aan het voeren. Met zekerheid zag ik hem tweemaal een visje vangen en aan het jong geven, nadat hij de prooi eerst uitvoerig op het water had dood- of murwgeslagen (soort vis kon ik niet bepalen, leek groter dan stekelbaars). De derde jonge vogel liet zich niet zien.

De jongen hadden bijna dezelfde grootte als de oude vogel, maar hadden nog een meer pluizig, vaal bruin verenkleed met de kenmerkende 'bonte' koptekening voor de soort. Ik zag ze geen enkele maal zelf duiken of naar iets aan de oppervlakte pikken. Ze leken dus nog geheel afhankelijk van de oude vogel. Een tweede ouder werd overigens niet gezien.

Uit de literatuur blijkt dat jongen vanaf de 20^e dag na de geboorte wat kunnen gaan rondzwerven zonder begeleiding van de oude vogels en vanaf dag 27 soms zelfs een halve dag wegblijven. Ik schat de leeftijd gezien verenkleed (maar dat is lastig, ik heb nooit opgroeiende jonge Dodaarzen nauwkeurig gevolgd) en gedrag op 20 tot 25 dagen oud. Dat betekent dat ze geboren zijn tussen 23 en 28 september. Met een gemiddelde broedduur van 20-21 dagen is het broeden dus begonnen tussen 3 en 8 september en, ervanuitgaande dat er drie eitjes waren, is de leg aangevangen tussen 1 en 5 september.

Bijzonder laat in het seizoen dus, maar het is vaker vastgesteld. Het 'Handbuch' vermeldt dat broeden in augustus zeldzaam is, maar noemt een uitzonderlijk laat geval in Duitsland van 10 september.

Laat inventariseren!

Ik had waarschijnlijk dit paar dus ook al in mei vastgesteld, maar dit geval vestigt weer eens de aandacht op het feit dat we niet te vroeg met inventariseren moeten stoppen. De eerste helft van juli is een goede tijd om bijvoorbeeld roofvogels met nest en jongen vast te stellen. Ook andere soorten kunnen laat broeden. Bekend zijn de duiven, in september dit jaar bijvoorbeeld nog baltsende Holenduiven bij een konijnenhol. En eind augustus werden er op ten minste twee plaatsen op zuidelijk Texel nog jonge Nijlganzen geboren. Bij het inventariseren van de Setingsnollen dit jaar, liep ik mooi een Bontbekplevier op het parkeerterrein van paal 17 mis. Na de stampij en drukte van het Rondje en het zomerseizoen zag Pieter Duin daar op 22 augustus een adulte vogel met een jong! In april-mei-juni was hij daar echt niet aanwezig. En wat te denken van de jonge Ransuilen op het Loodsmansduin die voor het eerst door Maarten Stoepker gehoord werden op 13 augustus. Ik had daar de moed op een broedgeval dit jaar allang opgegeven.

Enige nacontrole van onze inventarisatieterreinen in de zomermaanden kan dus geen kwaad en kan aardige verrassingen opleveren!

Adriaan Dijkse

Literatuur

Bauer, Kurt M. en Urs N. Glutz von Blotzheim, 1966, Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 1. Frankfurt am Main.

Cramp, Stanley (chief editor), 1977, Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa, Volume 1. Oxford.

Weer broedende Kerkuilen in 2010

Vorig jaar broedden er voor het eerst sinds 1963 weer Kerkuilen op Texel. Dit jaar zag het er echter aanvankelijk niet naar uit dat er opnieuw Kerkuilen tot broeden zouden komen. Het paar bij De Waal dat vorig jaar 5 jongen grootbracht, was er dit voorjaar wel, maar maakte geen aanstalten weer 'een gezin' te stichten. Dat moet je trouwens niet vergelijken met een mensengezin: pa Kerkuil mag wel het vrouwtje bevruchten en haar en later ook de jongen regelmatig voer brengen, maar leeft overigens los van zijn gezin en slaapt ergens anders. Sterft het mannetje, dan verlaat het wijfje het legsel of de jongen. Waarschijnlijk is dat de oorzaak geweest van het verlaten van het legsel van de Kerkuil die in Eierland broedde vorig jaar. Dit jaar werden in de bewuste nestkist echter wel jongen geboren: op 20 juli zijn drie jongen geringd. Omstreeks die tijd kreeg ik ook een telefoontje van een boer aan de Oosterenderweg dat hij in zijn schuur een dode jonge Kerkuil had gevonden. Hij had me eigenlijk eerder willen bellen, maar daar was het niet van gekomen. Lange tijd hadden ze 's nachts Kerkuilen gehoord en wisten ze dat er ergens in de schuur een uil had gebroed. De dode uil bleek een nog niet vliegvlug jong, dat kennelijk uit een nest achter een beschot boven de wagendeur was gevallen. Na de vondst van het dode uiltje hadden de uilen zich niet meer laten horen. De plek waar de uil had gebroed was niet bereikbaar, waardoor ik niet heb kunnen vaststellen of er daadwerkelijk een 'nest' was (Kerkuilen maken geen echt nest, maar leggen hun eieren gewoon ergens op een plekje dat geschikt lijkt). Ik neem aan dat het gevonden jonge uiltje de jongste van het nest was en de oudere jongen veilig zijn uitgevlogen, maar bewijzen heb ik daar jammer genoeg niet voor. Het leeftijdsverschil van de jongen kan groot zijn, doordat het wijfje gaat broeden na het leggen van de eerste paar eieren. In ieder geval is het een zeker broedgeval, zodat we kunnen zeggen dat er opnieuw minimaal twee paar Kerkuilen op Texel hebben gebroed. Eind deze zomer (en nu nog, op 12 november) was er wel weer een paar aanwezig op de plaats bij De Waal waar vorig jaar gebroed is; kennelijk heeft dat paar om een of andere reden (onvoldoende muizen?) een jaar overgeslagen.

Kerkuil bij nestkist (foto: Jan van

der Star - www.kerkuiltexel.nl)

Inmiddels is er in de schuur waar het jonge uiltje dood is gevonden een nestkist opgehangen. Ook elders op het eiland zijn nieuwe kasten opgehangen in de hoop dat er zich meer broedparen op Texel zullen vestigen. Ondertussen houden wij ons aanbevolen voor meldingen van waarnemingen van levende en vondsten van dode kerkuilen.

Andri Binsbergen

Huis- en Gierzwaluwtelling 2010

Het gaat goed met de Huiszwaluwen op Texel: sinds 2000 heeft het aantal paren zich verdriedubbeld. Dit jaar werden op de kop af 250 paren (nesten) geteld. Dat is een aantal dat sinds het midden van de jaren zeventig niet meer gehaald is. Het topjaar was 1974 met 325 paren. Tot 2000 werd de soort maar af en toe eilanddekkend geteld en met minder mensen, zodat we het verloop van aantallen niet exact weten. Met de ons ter beschikking staande gegevens stellen we vast dat 2010 het op een na beste jaar ooit was! Zie de tabel voor de aantallen en de groei per jaar.

Jaar	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal nesten	80	84	79	95	152	167	192	191	194	250
% toe- /afname	0	+5%	-2%	+20%	+60%	+9,9%	+15%	-0,5%	+1,5%	+29%

Tabel 1. Aantal nesten van Huiszwaluwen op Texel met toe- en afname van jaar tot jaar

We zien dat er na een aanvankelijke groei in de jaren 2008 en 2009 even pas op plaats gemaakt werd, maar dat er dit jaar weer sprake was van behoorlijke groei: 29%.

Aantallen per dorp

	2009	2010
Den Burg	1	--
De Waal	36	39
Den Hoorn	23	22
Oudeschild	16	28
Oosterend	40	47
De Cocksdorp	35	43

In 't Horntje en De Koog werden geen Huiszwaluwen vastgesteld.

Het valt op dat het vooral de dorpen zijn op oostelijk Texel en zelfs langs de wadkust, die het heel goed doen. Oudeschild en De Cocksdorp laten de sterkste groei zien. De dorpen op westelijk Texel, Den Hoorn met sterke afname in de laatste twee jaar en De Koog al jaren zonder nesten, doen het slecht. Ik denk dat het vooral te maken heeft met de beschikbaarheid en bereikbaarheid van goed nestmateriaal op de wat hoger gelegen en zandiger gronden op deze kant van het eiland.

Dit idee wordt versterkt door het feit dat alle vier kunstnesten in Den Hoorn door Huiszwaluwen werden bezet. Doorgaans lijkt de soort liever eigen nesten te bouwen, maar hier brak de nood kennelijk de wet.

Het succes heeft soms ook zijn keerzijde. In De Cocksdorp werd geconstateerd dat iemand de nesten van zijn huis verwijderde, waarschijnlijk vanwege de poepoverlast. In Eierland had de eigenaar van een woning zijn huis 'beveiligd' door een net voor de favoriete broedplaats te spannen, wat uiteraard een betere oplossing is als je de dieren echt niet aan je huis wilt hebben.

Buitengebied

De snelle rekenaar zal geconstateerd hebben dat in de dorpen totaal 179 paren werden geteld en dat er dus nog 71 missen om tot 250 te komen. Dat klopt. Die 71 nesten werden buiten de dorpen geteld. Ook daar nemen de aantallen toe. Vorig jaar kwamen we daar maar op 40. De paren in het buitengebied houden zich vooral op in de omgeving van De Waal en in Polder Eierland. Al vele jaren is de bungalow in Bargaen een bolwerk met evenals vorig jaar 20 paren, maar dit jaar werden ook langs Ongereren en de kruising Ongereren-Waolderweg in totaal 6 nesten geteld. In Eierland lijkt Zuid-Eierland verlaten, maar broeden zuidelijk van De Cocksdorp verspreid over enkele huizen en boerderijen 29 paren. Nieuw is hier een kolonie op Akiab langs de Zanddijk met 13 nesten en 3 op het nabijgelegen woonhuis van Stark. De bewoners meldden dat hier om een nieuwe vestiging gaat. Deze plaats lijkt te spotten met mijn theorie dat er op westelijk Texel te weinig goed nestmateriaal voorhanden is. Misschien werd dat hier ondervangen doordat er afgelopen jaar in de directe omgeving natuurbouw is gepleegd en natuurvriendelijke oevers zijn aangelegd, dat wil zeggen: er werd veel gegraven. Daarbij is wellicht geschikte zandige klei blootgelegd.

Huiszwaluwen met nestmateriaal

(foto: René Pop)

De groei in het buitengebied ligt bij de verdere toename van aantallen in de lijn van de verwachtingen. Ook 'vroeger' broedden er veel paren buiten de dorpen. In 1971 zelfs 53% en in 1974 47%. In de tijd dat de soort in aantal achteruitging daalde dit percentage sterk en concentreerden de zwaluwen zich in de dorpen. Vanuit de dorpen lijkt de soort zich nu weer over heel Texel te gaan verspreiden. De 28% die dit jaar in het buitengebied tot broeden kwam, is dus misschien nog maar het begin.

Toekomst

Toenemende aantallen in het buitengebied maken het tellen wel moeilijker. Immers, ons hele eiland moet worden afgezocht, in feite alle bebouwing. Voorheen waren er ook vestigingen aan verspreide huizen met slechts 1 of 2 nesten. Het opsporen van alle gevallen zal dan misschien niet meer lukken. Dit jaar bleef er al een vraag open. De laatste jaren was er steeds ten minste 1 broedgeval aan de Hallerweg bij Loonbedrijf Grisnigt. Dat nest was er dit jaar niet, maar later in de tijd werd daar toch weer een

rondvliegende Huiswaluw gemeld. We zijn dus bij het opsporen van broedlocaties meer en meer afhankelijk van tips van anderen! Misschien dat sommige lezers ons ook van dit jaar nog onbekende locaties kunnen wijzen; we horen het graag.

Voor 2011 hoeven we ons waarschijnlijk nog geen grote zorgen te maken. Als alles verloopt zoals thans gepland zal er een integrale telling van de Boerenwaluw (Soort van het Jaar) plaatsvinden en de Huiswaluw kan dan wel 'meegenomen' worden.

Misschien kunnen we de Huiswaluw ook wel laten meeliften wat betreft het promoten van het ophangen van extra kunstnesten, vooral op westelijk Texel.

Oorzaken

Het blijft gissen waarom de Huiswaluw (en waarschijnlijk ook de Boerenwaluw, maar dat worden we dus volgend jaar gewaar) weer in de lift zit. Aan het aanbod van geschikte nestplaatsen kan het niet liggen, dat is de laatste decennia niet noemenswaardig veranderd.

Als de slechte toestand van het milieu de oorzaak was van de afname, gaat het dan nu weer beter met dat milieu? Waardoor er weer meer voedsel rondvliegt of –gonst of –zoemt? Misschien heeft het ook wel te maken met omstandigheden tijdens trek en op de overwinteringsplaatsen. Dat blijft gissen. Het is waarschijnlijk heel gewoon dat populaties in aantal schommelen, toe- en dan weer afnemen en daarmee wordt ook het verspreidingsgebied groter en kleiner. En Texel ligt nu eenmaal altijd aan de rand van dat gebied. Daar worden veranderingen in de populatie doorgaans het eerst opgemerkt.

Gierzwaluw

Helaas kreeg ik geen gegevens van Oosterend binnen, hoewel daar zeker wel Gierzwaluwen broeden (en ondanks het feit dat daar een aantal goede vogelaars woont!). In de andere dorpen broedden: Oudeschild ten minste 8, Den Burg 7, De Waal 6 en Den Hoorn ten minste 4. In De Cocksdorp werden geen Gierzwaluwen broedend vastgesteld, zodat het totaal uitkomt op ten minste 25. Waarschijnlijk kunnen we het aantal op het eiland, zoals vorig jaar, stellen op 25 tot 30. En ook dat is beter dan in het verleden.

Met dank aan tellers en VWGers die waarnemingen doorgaven: Jan van Dijk, Pieter Duin, Marcel Groenendaal, Klaas de Jong, Harm-Jan Kiewiet, Dirk Maas, René Pop, Vincent Stork, Giel Witte, Hans Witte en Jan Witte.

Adriaan Dijkse

Kustbroeders op Texel in 2010

Na het goede broedjaar van de Dwergsterns in 2009 waren de verwachtingen voor 2010 natuurlijk hooggespannen. Maar niets was minder waar. Op de Hors zat maar 10% van het aantal van 2009. De andere locaties konden dat niet goedmaken.

De eerste Dwergsterns werden al op 6 april in Minkewaal gezien en half april kwamen ze ook de andere broedlocaties langs de oostkust inspecteren. Zoals gewoonlijk kwamen de Dwergsterns pas half mei op de Hors kijken bij de broedlocatie van 2009.

Broedlocatie op de Hors in de begroeiing van Zeepostelein

Broedlocaties

1. De Hors lag er na de winter prachtig bij. Er waren mooie hoge schelpenbanken langs de zuidkant tussen Paal 6 en Paal 7 en langs de westkant tussen Paal 7.4 en 7.8. De vogels lieten het echter afweten. Slechts 21 paartjes zaten nabij Paal 7.7 op 2 locaties: 19 paartjes op de schelpenbank en 2 paartjes tegen de duinvoet in de begroeiing van Zeepostelein. Deze locaties zijn op de gebruikelijke manier afgezet.

Na het voorjaarsstormpje half juni werden er geen vogels meer in de broedlocaties gezien. Dat was wel vreemd, want de nestlocaties waren niet helemaal overspoeld geraakt. Er waren dus ook andere redenen. Mogelijk was er een tekort aan voedsel om jongen groot te brengen.

Tussen de Dwergsterns, maar ook op andere plaatsen op de Hors, lagen verspreid 5 nesten van Bontbekplevieren. Deze zijn moeilijk te beschermen.

Nabij Paal 5 werd 1 alarmerende Strandplevier gezien. Een windscherm van een strandganger maakte een eind aan dit broedgeval.

2. Op de Razende Bol werden half mei door de bemanning van de Phoca ongeveer 10 paartjes alarmerende Dwergsterns gezien. Hier is verder niets van bekend.

3. Op het strand tussen Paal 10 en de vuurtoren hebben ondanks de drukte op de rustige delen nog 5 paartjes Bontbekplevier gebroed. Daarnaast hebben er op de steendepots bij de strandslagen nog 3 paartjes Bontbekplevier gebroed.
4. Van de Volharding en de Bol zijn bij mij nog geen resultaten bekend. De laatste jaren hebben hier zo’n 4 paar Bontbekjes gebroed.
5. In het Wagejot zaten dit jaar 4 paar Bontbekplevier. De nieuwe eilandjes die daar enkele jaren terug gemaakt zijn, beginnen alweer te begroeien. Ze zijn dan minder in trek bij de strandbroeders.
6. In de Zandkes zat 1 paar Dwergstern en 1 paar Bontbekplevier.
7. Het Ottersaat was goed voor 3 paar Bontbekplevier en 6-7 paar Dwergstern.
8. Bij de Oude Molenkolk zat ook 1 paartje Dwergstern en 1 paar Bontbekjes.
9. In het Eierlandsche Gat is een zandbank, de Steenplaat, zo hoog geworden dat het aantrekkelijk werd voor de Dwergsterns. De bemanning van de Phoca telde 32 paar. Er is verder niets van bekend, maar ze zullen het tijdens het voorjaarsstormpje van half juni ook wel moeilijk gehad hebben.

Locatie	Bontbekplevier	Strandplevier	Dwergstern
Hors	5	1	21
Paal 10.5	1		
Paal 11	1		
Paal 12	1		
Paal 15	1		
Paal 17	1		
Slufter	1		
Strand Dam Eierland	2		
Volharding	(2)		
De Bol	(2)		
Wagejot	4		
Zandkes	1		1
Ottersaat	3		6-7
Oude Molenkolk	1		1
Strand nabij NIOZ	1		
Razende Bol			10
Steenplaat (Eierlandsche Gat)			32
Totaal	28		72

Tabel 1. Overzicht van de kustbroedvogels op Texel in 2010.

Conclusies

Het aantal Bontbekjes is redelijk stabiel. De Strandplevier is met 1 paartje dit jaar slecht vertegenwoordigd, vorig jaar waren dit er 5. Ook de Dwergstern is sterk achteruitgegaan, in 2009 waren dit bijna 250 paar! Ook het broedresultaat was slecht. Mogelijk was er niet voldoende geschikt voedsel.

Giel Witte

De Avifauna van camping Loodsmansduin. Een beschrijving van de geschiedenis, het gebied en de broedvogels van het Loodsmansduin

In de jaren tachtig inventariseerden Sytske en auteur enkele jaren achtereenvolgende duincamping Kogerstrand op broedvogels. Dat was best aardig; twee langgerekte diepe duinvalleien, rijk begroeid met struikgewas en bosjes. Soorten zoals Nachtegaal, Roodborsttapuit en Sprinkhaanzanger waren aardige krenten in de pap. Grote, kwetsbare vogelsoorten zoals Bergeend, meeuwen en Wulp, ontbraken nu eenmaal. We telden in eerste instantie om gegevens te verzamelen voor de nieuwe avifauna (Vogels op het Gouwe Boltje). Daarvoor wilden we niet alleen weten hoeveel paren er in de natuurreservaten tot broeden kwamen, maar juist ook hoeveel in bijvoorbeeld de dorpen, op huisjesterreinen en dus ook campings. Het zou goed zijn de broedvogeltelling op het Kogerstrand weer eens te herhalen.

Hoewel er niet direct plannen zijn voor een nieuw avifaunistisch overzicht op Texel, blijft het altijd interessant te weten welke soorten en hoeveel paren er in bovengenoemde biotopen of plaatsen voorkomen en hoe de ontwikkelingen van de vogelbevolking in dergelijke gebieden zijn. Daarom telde ik dit jaar maar eens camping Loodsmansduin.

Bij de integrale broedvogelinventarisatie van Staatsbosbeheer van het duingebied in 1988, uitgevoerd door SOVON, werd dit gebied meegenomen. We hebben dus ook enig vergelijkingsmateriaal.

Het Loodsmansduin

Camping Loodsmansduin ligt op een oude vloedhaak, die zich vanaf het Loodsmansduin in oostelijke richting uitstrekt tot aan de Watermolenweg. Tussen Watermolenweg en Stolpweg zijn de duinen nog te herkennen aan een golvend patroon in de droge en zandige landerijen met tuinwallen. Tussen Stolpweg en Mokweg is eveneens veel van de accidentatie verdwenen, maar dit gebied wordt niet agrarisch gebruikt en wordt gekenmerkt door een deels ruderaal vegetatie en een typische vegetatie van oude binnenduinen met lange droge grassen, eens een vanwege de rijke muizenstand belangrijk foerageergebied van de Velduil. Vanaf de Mokweg naar het westen begint de camping en wordt het terrein meer geaccidenteerd.

Hoe oud deze duinen precies zijn kon ik niet precies achterhalen, maar ze moeten tot de oudste van Texel behoren. In 1378 werd De Naal ingepolderd, dat is het land tussen de huidige camping en het dorp Den Hoorn dat hogergelegen is op een keileemuitloper van de Hoge Berg. Toen bestond deze duinrichel al en hij vormde de meest zuidelijk duinrij van het eiland. Het is bijzonder je te realiseren dat je, staande op het weggetje langs de zuidzijde van de camping zeven eeuwen terug aan zee stond en zeilschepen zag passeren. Schoorl (1999) beschrijft hoe daar in 1492 een zeilschip uit de Oostzee geladen met graan verging!

Recente geschiedenis

De camping Loodsmansduin dateert van 1958, een tijd dat het toerisme op Texel danig begon te groeien. Het kampeerterrein werd geëxploiteerd door de toenmalige RST (Recreatiestichting Texel) die ook de duincamping Kogerstrand beheerde. Kennelijk had Staatsbosbeheer er geen problemen mee dit gebied af te staan. Maar in het archief van deze dienst bevindt zich een brief van de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Voorlopige Natuurbeschermingsraad waarin de oprichting van deze camping door Staatsbosbeheer wordt betreurd. De commissie verzucht dat: “zelfs de natuurreservaten niet veilig blijken voor recreatie en toerisme.” Dat geldt nog steeds, hoewel nu natuurlijk niet zomaar een camping in de duinen begonnen kan worden.

De oppervlakte van de camping bedroeg destijds ongeveer 50 hectare, maar in 1988 werd het deel in de hogere duinen bij het Loodsmansduin opgegeven en de kampeerplaatsen geconcentreerd in de lagere vloedhaak. De ingang werd verplaatst van het Loodsmansduin naar het eind van de Rommelpot. Thans beslaat de oppervlakte van de camping circa 35 hectare.

Op de vloedhaak werden al in het begin van de jaren zestig dennenboompjes gepland. Hierdoor werd meer luwte geboden aan de kampeersers en werden de kampeermiddelen aan het zicht onttrokken. Jammer is dat in de zuidwesthoek van de camping zich nog steeds een ‘dorpje’ van stacaravans bevindt dat al van ver zichtbaar is. Daardoor worden het beeld van de duinen vanaf Mokweg en Molwerk behoorlijk ontsierd en is er een uitermate rommelig landschapsbeeld geschapen.

Aan de noordzijde loopt langs het gebied tussen Mokweg en Rommelpot een pad. Tot eind jaren tachtig was dit nog een zandpad, maar dat is nadien, waarschijnlijk in de tijd van de verplaatsing, met klinkers verhard. Ook langs de hele zuidgrens loopt een pad, een zandspoor waarvan alleen het laatste stukje is verhard met klinkers.

Het terrein

Er loopt een uitgebreid netwerk van klinkerweggetjes over de camping, er staan elf toiletgebouwen verspreid en nog een vijftal gebouwen bij de ingang voor de centrale voorzieningen. Ook is er een tennisbaan en een uitkijktoren op het terrein en er zijn natuurlijk veel zandige of spaarzaam begroeide kampeerveldjes die voor een groot deel worden ingenomen door (sta)caravans. Hier en daar groeien ook aardige stukjes met Struikheide en er zijn drie laagtes, die tot aan de zomer water houden. Deze plaatsen zijn omheind en botanisch interessant. Om dit alles heen en ook tussendoor zijn stroken met dennen gepland. Naar schatting is ongeveer een derde van de totale oppervlakte beplant, dus zo’n 10 hectare. De dennen zijn op de droge zandgrond nog niet erg hoog; veel bomen meten niet meer dan een zestal meters, terwijl de hoogste naar schatting tot negen meter zijn opgegroeid. Onder de dennenbomen groeit weinig ander struikgewas, hier en daar staan een paar Hulstboompjes, wat Lijsterbessen en in op de lagere delen komen enige Berken en elzen tot wasdom en vinden we Braamstruiken. Langs het

zuidpad groeien ook hier en daar Braamstruiken, Meidoorns en Vlierstruiken. Het meest oostelijke stukje van de camping tegen de Mokweg laat wat meer loofbomen zien, vooral Berken, en heeft een dichte singel met onder andere Brem en Liguster. In het uiterste westen bevindt zich een klein onbeplant stukje met steile duintjes en onder andere Eikvaren op de noordhellingen.

De vogels

Uit de beschrijving van het terrein kunnen we al een beetje opmaken dat de vogelbevolking niet bijzonder rijk is en in feite vrij voorspelbaar. De vier meest talrijke soorten in dit ‘dennenbos’ zijn Houtduif, Vink, Winterkoning en Ekster met respectievelijk 18, 14, 12 en 10 paren. Houtduiven broeden graag in coniferen en vinden op de omliggende landerijen voldoende voedsel, Vinken houden ook van droge naaldbossen, Winterkoning behoeft geen betoog en de Eksters worden aangelokt door alle etensresten en afval van de kampeerders, hoewel de volwassen vogels toch ook heel vaak op omliggende akkers en weilanden foerageren.

	1998 (SOVON)	2010		1998 (SOVON)	2010
Bergeend	--	1	Grasmus	7	4
Wilde Eend	--	1	Zwartkop	--	2
Buizerd	--	1	Tjiftjaf	3	2
Fazant	1	2	Fitis	15	7
Scholekster	1	--	Koolmees	7	8
Houtduif	11	18	Ekster	4	10
Turkse Tortel	--	1	Kauw	3	1
Ransuil	1	1	Zwarte Kraai	3	4
Witte Kwikstaart	--	1	Huismus	1	--
Winterkoning	14	12	Vink	8	14
Heggenmus	6	4	Groenling	4	7
Merel	7	4	Kneu	4	3
Braamsluiper	--	1			

Totaal soorten   18   23
Totaal territoria   99   107

Tabel 1. De totale broedvogellijst van camping Loodsmansduin

De meest interessante broedvogel is natuurlijk de Ransuil, die in de meeste jaren succesvol wordt vastgesteld. Voorts broedde dit jaar voor het eerst een Buizerd. In de twee voorafgaande jaren waren er af en toe al exemplaren aanwezig, maar werd broeden niet opgemerkt. De mogelijkheid van een broedende Sperwer is in voorbije jaren gesuggereerd, maar overtuigend bewijs daarvoor ontbreekt ten enen male.

Vroeg in het voorjaar (en vroeg op de dag) is het op delen van de camping nog heel rustig. Tot 3 paar Bergeenden werden in die tijd gezien, rustend op kale duintjes. Een paar bezocht ook daadwerkelijk een konijnenhol, zodat dat paar als broedvogel is gerekend. Het paar Scholekster dat in begin april slapend werd gezien, bleek bij toenemende menselijke bedrijvigheid later in het seizoen te zijn verdwenen.

Opvallend is dat een aantal zangvogels, zowel standvogels als trekvogels, in aantal is achteruitgegaan. Mogelijk heeft dat te maken met het opgroeien van de dennen die inmiddels ook flink zijn uitgedund. Daardoor kijk je er nu op de meeste plaatsen onderdoor en is er dus niet zoveel nestgelegenheid en dekking of voedselgebied. Daarentegen werden nu wel Braamsluiper en Zwartkop geteld. Beide soorten in het uiterst oostelijk deel van de camping.

Dat de Koolmees het tot 8 paren brengt, heeft ongetwijfeld te maken met de toeristen die niet alleen vogels voeren, maar ook nestkastjes ophangen. Opvallend ten slotte vind ik het ontbreken van de Roodborst die tegenwoordig in bijna elk bosje op Texel broedt. Waarschijnlijk is de bodem in het gebied te droog en te weinig begroeid.

Het totaal aantal soorten is duidelijk toegenomen (met 28%). Het totaal aantal vastgestelde paren is niet opvallend verschillend: nu 8% meer. Er gebeurt vogelkundig niet zo veel in het gebied. Alle soorten, behalve de Ransuil, behoren tot de gewone tot zeer gewone soorten op het eiland en van enige vogelkundige importantie is dus nauwelijks sprake. De beslissing uit de jaren vijftig dit landschappelijke en cultuurhistorisch interessante stukje duingebied op te offeren aan de recreatie en te beplanten met dennenbomen, blijft betreurenswaardig. Natuurbeheertechnisch zou de inrichting van het terrein vrij gemakkelijk terug te draaien zijn, maar in deze tijd is dat ondenkbaar en sociaal-economisch voor Texel en zeker Den Hoorn hoogst ongewenst.

Adriaan Dijkse

Literatuur

Adriaan J. Dijkse, m.m.v. Frits-Jan Maas en Cor Smit, 1996. Vogels op het Gouwe Boltje. Langeveld & de Rooy B.V. Den Burg, Texel.

Dijkse, Lieuwe, Michel Klemann & Henk Sierdsema, 1999. Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Texel in 1998. SOVON-inventarisatierapport '99/'01.

Schoorl, Dr. Henk, 1999. De Convexe Kustboog (deel I en II). Uitgeverij Pirola. Schoorl.

Met dank aan Maarten Stoepker voor de gegevens betreffende Buizerd en Ransuil.

Waarnemingenoverzicht 25 september tot en met 15 november 2010

Het najaar was weer buitengewoon enerverend. De trek van vele soorten lokte iedereen naar buiten en sommige dagen waren ronduit spectaculair, bijvoorbeeld 27 en 28 september toen een hogedrukgebied in combinatie met een regenfront boven Texel een golf Zanglijsters een noodlanding deed maken. Ook de aantallen Beflijster, Kepen en Sijzen waren uitzonderlijk. Voorts tekende zich in september een heuse influx van IJsgorzen af. Afgaande op waarnemingen op IJland en de Schotse eilanden kan gesteld

worden dat de vogels van Groenland afkomstig waren. Alsof dat niet genoeg was kregen we eind oktober een ongekend vroege invasie van Pestvogels, hoewel de piek inmiddels al weer geweest is.

De eerste **Witbuikrotgans** van het jaar (en de enige van de periode) vloog op 16 oktober >no langs Paal 28. De eerste **Zwarte Rotganzen**, meteen 3 ex, verbleven op 10 november bij Nieuweschild. De dagen hierna werden hiervan in ieder geval nog 2 ex gezien langs de waddenkust. Leuk was de ontdekking van een ♂ **Amerikaanse Wintertaling** op 16 oktober in Dijkmanshuizen die vervolgens de hele periode bleef. Het is goed mogelijk dat het de terugkerende vogel van vorig winterseizoen betreft. Op 23 oktober bevond hij zich op geringe afstand van de weg in het Wagejot.

Op 10 oktober werd een langsvliegende **IJsduiker** gemeld bij de vuurtoren. Op 1 oktober werd tijdens een pelagische tocht vanuit Den Helder voor de kust van Texel een drietal **Vale Pijlstormvogels** gezien. Op 12 oktober vloog 1 ex >no langs Paal 28. Op 2-4 oktober bevond zich een onvolwassen **Kuifaalscholver** in de NIOZ-haven.

Op 1-4 oktober bevond een **Grote Zilverreiger** zich op verschillende plaatsen rond De Cocksdorp. Deze vogel bleek te gaan slapen in het Oude Krimbos. Verder werden nog drie meldingen gedaan waaronder 2 ex over het NIOZ op 3 oktober. De 2 **Zwarte Ooievaars** verbleven nog geruime tijd op het eiland. Op 9 oktober werden voor het laatst met zekerheid beide ex samen gezien en ook op 11 oktober leek het nog om 2 ex te gaan. Daarna ging het waarschijnlijk om slechts 1 ex met als laatste waarnemingsdatum 20 oktober toen een ex rondom Den Hoorn werd gezien.

Ruigpootbuizerd

(foto: Bram ter Keurs)

Verschillende **Ruigpootbuizerds** werden gezien met een 'longstayer' in de omgeving van de Slufter vanaf 23 oktober. Leuk was dat een landelijk ook geregistreerde doortrekpiek op Texel leidde tot 3 ex op 17 en zelfs 4 ex op 18 oktober. Een **Slechtvalk** met kenmerken van Toendraslechtvalk werd op 17 september gefotografeerd in Dijkmanshuizen, waarna nog enkele waarnemingen op verschillende locaties volgden.

De volgende **Morinelplevieren** werden gemeld: op 26 september vloog 1 ex over de Tuintjes, op 29 september en 1 oktober bevond zich 1 ex in Zeeburg en op 1 oktober vloog 1 ex over de Petten. Bijzonder was de waarneming van een adult winterkleed **Aziatische Goudplevier** op 11-17 oktober. Het is natuurlijk speculeren of dit hetzelfde ex kan zijn geweest als de vogel die in augustus in dezelfde omgeving verbleef. Op 14-16

oktober verbleef weer eens een **Gestreepte Strandloper** in Waalenburg. Een **Blonde Ruiter** werd op 9 en 10 oktober door veel vogelaars bewonderd in de Slufter. 5 **Rosse Franjepoten** werden opgemerkt, vaak tamme exemplaren die zich makkelijk lieten bewonderen en fotograferen. De laatste 2 **Grauwe Franjepoten** werden op 26 september gezien in Ottersaat/Dijkmanshuizen en in de Muy.

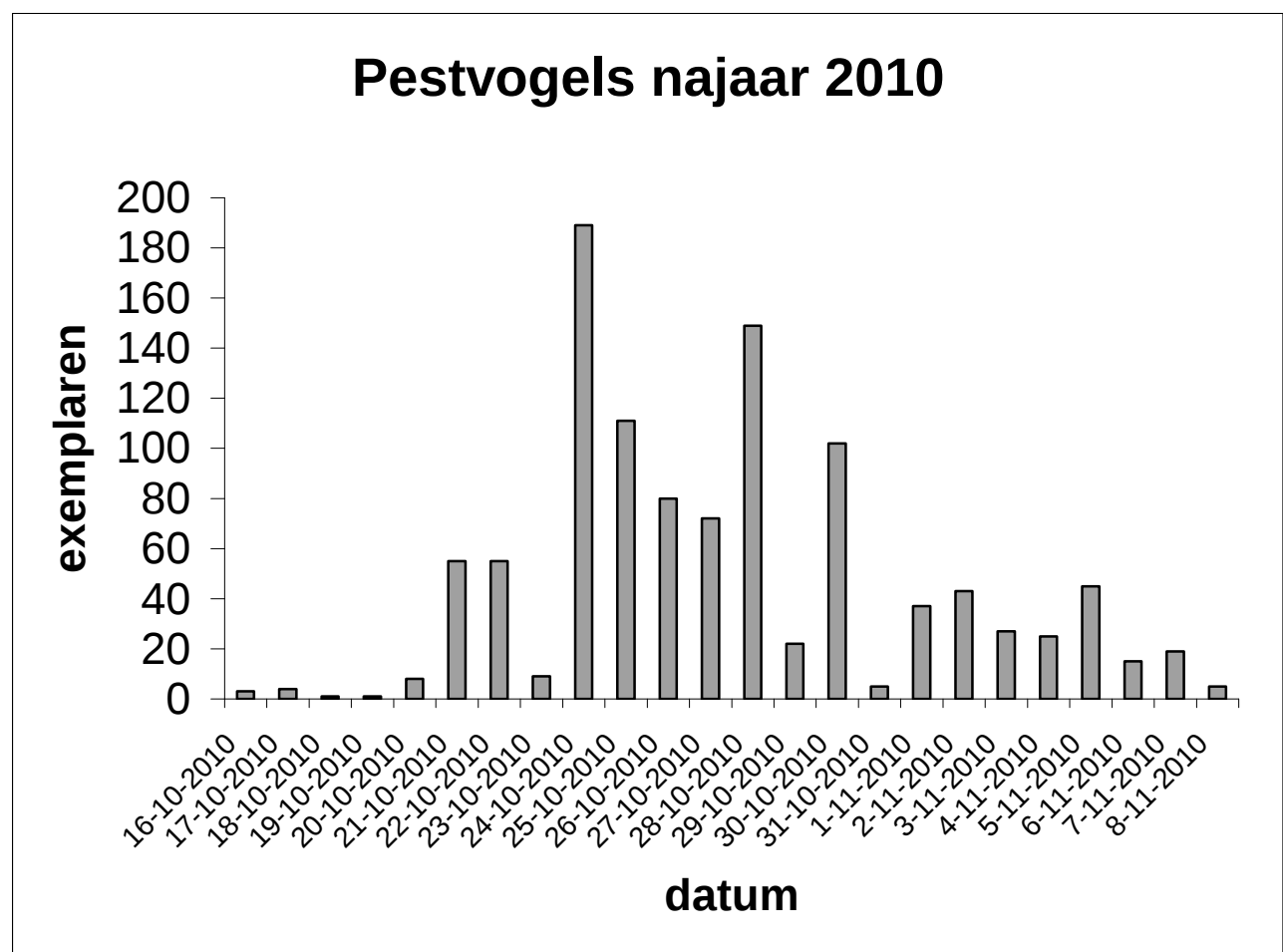
Rosse Franjepoot

(foto: Eric Menkveld)

Op 26 september vloog 1 juveniele **Kleinste Jager** langs de vuurtoren en op 1 oktober vloog 1 juv ex >zw langs Paal 28. De periode leverde 5 **Geelpootmeeuwen** en 4 **Pontische Meeuwen** op, verspreid over het eiland. Mede door het uitblijven van goede wind bleef het aantal gemelde **Vorkstaartmeeuwen** steken op 3, alle juvenielen. De enige **Papegaaiduiker** vloog op 13 oktober >no langs Paal 28. Verscheidene **Kleine Alken** werden gemeld, waarvan er twee afgedwaald waren naar het 'binnenland'. Op 16 oktober zwom 1 ex in een vijver in de Mars in Den Burg en op 27 oktober werd een verzwakt ex opgeraapt in de Naal.

Deze periode leverde nog 2 **Draaihalzen** op met de laatste op 1 oktober in de Tuintjes. Een **Kortteenleeuwerik** bevond zich op 7 november enige tijd in de zeereep achter de Robbenjager. Doortrek van zeldzame piepers verliep redelijk. Zo werden 12 **Grote Piepers** en maar liefst 6 **Roodkeelpiepers** gemeld. Het betrof vrijwel uitsluitend overvliegende vogels die herkend werden aan hun roep. Alleen **Grote Piepers** werden soms aan de grond gezien.

De **Pestvogels** worden elk jaar wel op Texel gezien, maar grote groepen zijn toch lang niet jaarlijks aanwezig. Een invasie van honderden ex in oktober is dan ook een bijzondere gebeurtenis. Op 16 oktober werden de eerste ex gemeld met 1 ex over de Krim en 2 ex in De Koog. Op 21 oktober ging het al om tientallen ex en het hoogste aantal was aanwezig op 24 oktober toen 189 ex verspreid over het eiland werden geteld met als grootste groep de 100 ex in Oudeschild. In de eerste week van november waren nog tientallen ex aanwezig, maar de aantallen liepen toch snel terug en op 8 november verbleven de laatste 5 ex van deze invasie in de Mars. Voor het aantalsverloop zie figuur 1.

Figuur 1. Aantalsverloop van Pestvogels op Texel, najaar 2010.

Een eerste winter ♀ **Aziatische Roodborsttapuit** bevond zich op 10-12 oktober in de Eierlandse duinen. De *fall* (zoals de Engelsen een massale stranding van trekkende zangvogels noemen) op 27 en 28 september resulteerde op 28 september in een totaal van minimaal 187 **Beflijsters**, duizenden en duizenden **Zanglijsters** die als Kramsvogels massaal op akkers en weilanden foerageerden en groepen van 500 **Kepen** in de Witte Hoek en Eierland.

Baardgrasmus

(foto: René Pop)

Tot en met 17 oktober werden nog 6 **Sperwergrasmussen** waargenomen, alle eerste winter vogels. Net als vorig jaar werd een **Vale Braamsluiper** (een centraal-Aziatische ondersoort) waargenomen, dit keer in Polder Wassenaar op 30-31 oktober. Bijzonder was de waarneming van een ♂ **Baardgrasmus** bij hoeve de Oorsprong in Eierland op 9-10 oktober. Najaarswaarnemingen van deze soort zijn bijzonder zeldzaam. Door vooral het geluid werd de vogel ook nog eens ontmaskerd als de oostelijke ondersoort *albistriata*. Nu geluid en kleeckenmerken van **Siberische Tjiftjaf** meer bekend raken wordt dit taxon regelmatig gemeld. Zo werden de afgelopen periode minimaal 3 ex ontmaskerd. **Bladkoningen** waren ruim voor handen. De eerste werd op 23 september in Zuid-Eierland gehoord en de laatste op 3 november in De Cocksdorp. Het ging om enkele handenvol vogels met als dagmaximum 5 ex op 9 oktober. De enige **Pallas' Boszanger** werd op 31 oktober op Dorpzicht gezien en gehoord. Dit was de eerste waarneming sinds 2007, waarmee deze soort weer een heuse zeldzaamheid is.

Op 5 oktober bevond zich een **Kleine Vliegenvanger** in Oosterend. Helaas was deze vogel snel weer uit beeld. Eind oktober tekende zich een grote invasie van **Witkopstaartmezen** af in

Nederland met in totaal circa 150 ex. Witkoppige Staartmezen worden soms in groepen Staartmezen opgemerkt, maar het ging nu om groepjes zuivere Witkopstaartmezen van de noordoostelijke ondersoort *caudatus*. De volgende waarnemingen vielen Texel ten deel: op 30 oktober werden 6-8 ex gezien op de Robbenjager, op 31 oktober zaten 7 ex in 't Horntje en op 2 november bevonden zich 3 ex op Dorpzicht en 10 ex bij de vijver van Jochems. Op 10-11 oktober werd een **Taigaboomkruiper** gezien bij hoeve de Oorsprong in Eierland. De vogel werd vooral dankzij het geluid ontmaskerd. Op 30 oktober konden de kleedkenmerken van een ex in de hand worden bewonderd op de ringbaan van de Korverskooi. *Grauwe Klauwier* (foto: Roelof de Beer)

Op 29 september werd een **Klapekster** gezien in de Tuintjes en op 10-12 oktober bevond zich 1 ex in de Eierlandse duinen en de Tuintjes. De laatste **Grauwe Klauwier**, een juveniel ex, werd op 9 oktober gezien op de Lange Dam. Een gefotografeerde juveniele klauwier die op 4 oktober op camping Kogerstrand zat leek kenmerken van **Roodkopklauwier** te hebben, maar kon niet voldoende gedetailleerd worden vastgelegd. Deze periode werden 4-5 verschillende **Bonte Kraaien** waargenomen. Leuk was een tamme juveniele **Roze Spreeuw** die op 20-27 oktober druiven wegpikte uit een tuin in Oudeschild.

Spectaculair was de waarneming van een **Witstuitbarmsijs** tussen vele barmsijzen en Sijzen op bungalowpark de Sluftervallei die kenmerken vertoonde van de Groenlandse ondersoort *hornemanni*. Indien het dit taxon blijkt te zijn geweest zou het pas het tweede geval voor Nederland zijn en de eerste voor Texel. Een eerste winter **Europese Kanarie** was op 9 oktober aanwezig op de parkeerplaats bij Paal 28. Er werden geregeld **Appelvinken** gezien, soms verscheidene ex per dag. Op 9 oktober ging het zelfs om een totaal van 19 ex. De enige **Roodmus** van deze periode vloog op 23 september rond boven de Robbenjager. Een **Dwerggors** zat op 2 oktober kortstondig bij het Reddingboothuis. De enige **Ortolaan** (die zo langzamerhand een echte zeldzaamheid wordt) van deze periode vloog op 26 september over Dorpzicht.

Vincent Stork

Uiterste inzenddatum van uw kopij voor de eerstvolgende Skor:

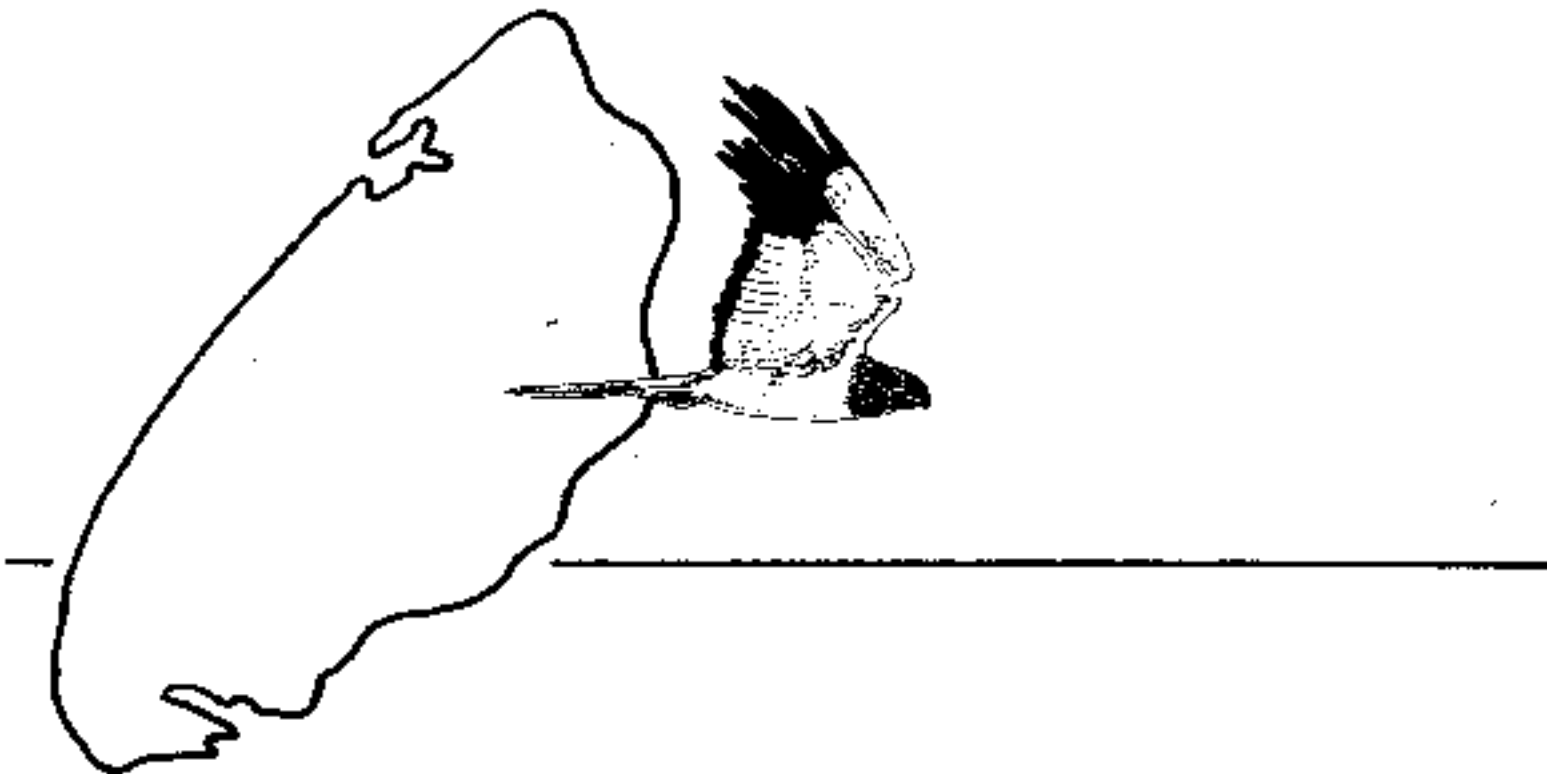
15 februari 2011

15 april 2011

15 juni 2011

15 september 2011

15 november 2011

Inhoudsopgave

- Colofon	blz. 174
- Van de redactie	blz. 175
- Van het bestuur	blz. 176
- Agenda	blz. 177
- 30 jaar wad- watervogeltellingen op Texel: de Kanoet	blz. 179
- Verslag van een gemiste excursie	blz. 187
- 's Middags naar de Westerkolk	blz. 189
- Laat broedgeval van de Dodaars, <i>Tachybaptus ruficollis</i>	blz. 193
- Weer broedende Kerkuilen in 2010	blz. 196
- Huis- en Gierzwaluwtelling 2010	blz. 197
- Kustbroeders op Texel in 2010	blz. 200
- De avifauna van camping Loodsmansduin	blz. 202
- Waarnemingen 25 september – 15 november	blz. 206

